

Хроніка жыцця
Навасёлы —
вясковыя
школьнікі
Стар. 2

BELARUS 21.BY
 Беларусь on-line у Інтэрнэце

Паспяшчыце да Дня
беларускага пісьменства
Рэха свята ў Паставах
 Адгаманіла свята. Які ж след
 пакінула яно ў жыцці пастаўчан, што
 змяніла, чаму навучыла?
Стар. 2, 8

Кошт
у Беларусі
1 000 рублёў.

Газета выходзіць
у другі і чацвёрты
чацвер месяца.

14 верасня, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 36-37 (3010-3011)

Выдаецца з 1955 года

Дабрачыннасць

Корт суветнага ўзроўню ў вёсцы Лелікава пабудаву расійскі беларус Іван Панасюк

Стар. 15

Жыццё і вера

Царква адзначыла мэра Магілёва

Стар. 6

Нацыянальны адказ

Ольга ШТОКМАН:

"Встречи с представителями других национальностей обогащают..."

Стар. 10

Пакаленне Next

Геймеры імкнуцца на Алімпіяду

Стар. 4

Аўтограф

Беларуская аспірантка выконвае ўсходні танец лепш за ўсіх у Еўропе

Стар. 16

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 28 верасня 2006 года

Падзея

Банкіраў будучь навучаць у Пінску

1 верасня Прэзідэнт Беларусі прыняў удзел ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Пінску

У сваім выступленні Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў Беларусі ўжо склалася добрая традыцыя адзначаць Дзень ведаў адкрыццём новых навучальных устаноў. "І сёння пачынае свой адлік гісторыя Палескага ўніверсітэта — другой дзяржаўнай вучэбнай установы, створанай за гады існавання суверэннай Беларусі. Адкрыццё ўніверсітэта ў Баранавічах і Пінску — гэта адзін з накірункаў рэалізацыі нашага стратэгічнага курсу на развіццё рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадоў. Бо багацце краіны прырастае рэгіёнамі", — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка заявіў таксама, што клопат пра маладое пакаленне ў нашай краіне заўсёды быў адным з прыярытэтаў дзяржаўнай палітыкі. Так, сёлета былі прыняты тры дакументы, якія вызначаюць асноўныя накірункі дзяржаўнай падтрымкі сям'і, дзяцей і моладзі на бліжэйшыя пяць гадоў — праграмы "Дзеці Беларусі", "Моладзь Беларусі", "Маладыя таленты Беларусі".

Прэзідэнт Беларусі адзначыў таксама, што ў Пінску "склаліся добрыя традыцыі падрыхтоўкі эканамістаў і спецыялістаў банкаўскай справы". Пры гэтым краўнік дзяржавы заявіў, што сёння банкаўская сфера ў краіне нармальна функцыянуе і менавіта гэта вызначае значны дасягненні краіны ў эканамічным развіцці...

Прэзідэнт Беларусі паведаміў, што ў бліжэйшай будучыні ў рэспубліцы больш не плануецца адкрываць новыя вышэйшыя навучальныя ўстановы, а намаганні ўлады будучы накіраваны на мадэрнізацыю тых вучэбных устаноў, якія ўжо існуюць.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА азнаёміўся з аўдыторыямі новага ўніверсітэта і спартыўным комплексам.
Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БелТА.

Угодар народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна

Мемарыяльная дошка народнаму пісьменніку Беларусі Івану Шамякіну ўсталявана ў Мінску на доме №11 па вуліцы Я. Купалы, дзе апошнія гады жыў пісьменнік. Гэта падзея — адно з мерапрыемстваў па ўвечанні памяці Івана Шамякіна. Сёлета святкуюцца 85-годдзе з дня нараджэння класіка. Рашэннем Мінгарсавета імя Шамякіна прысвоена вуліцы ў новым мікрараёне Сухарава-4. Імя пісьменніка з гэтага года носіць Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт. А для студэнтаў філалагічных факультэтаў вучэбнага года стывендыя імя І. Шамякіна.

НА ЗДЫМКУ: выступае старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы Мікалай ЧАРГІНЕЦ.
Фота Наталлі АБЛАЖЭЙ, БелТА.

Актуальна

Заява прэс-службы МЗС Беларусі аб паездках грамадзян краіны ў праблемныя рэгіёны свету

У сувязі з павелічэннем узроўню тэрарыстычнай пагрозы ў шэрагу папулярных міжнародных курортных цэнтраў Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь заклікае беларускіх грамадзян з вялікай асцярогай і ўзважана падыходзіць да планавання паездак за мяжу.

МЗС будзе і надалей аказваць неабходную дапамогу грамадзянам Беларусі, якія апынуліся ў надзвычайных абставінах за межамі нашай краіны.

Спорт

Мірны і Азаранка перамаглі на адкрытым чэмпіянаце ЗША па тэнісу

Максім Мірны і Вікторыя Азаранка перамаглі ў змешаным разрадзе на адкрытым чэмпіянаце ЗША па тэнісу — апошнім турніры з серыі "Вялікага шлема".

Для 17-гадовай Вікторыі — гэта чарговы поспех на такім прэстыжным турніры. Самага высокага і нечаканага выніку яна дасягнула ў адзіночным разрадзе ў стартывым матчы, калі перамагла адну з мацнейшых расійскіх тэнісістак Настассю Мыскіну. Дарэчы, знакамітая расіянка яшчэ ніколі на адкрытых чэмпіянатах ЗША не праігрывала ў першым крузе. А юная беларуска пайшла яшчэ далей. У другой асабістай сустрэчы яна нанесла паражэнне гаспадыні кортаў Джэймі Джэксан — 6:3,6:2, і выйшла ў трэці круг спаборніцтваў. Тут яна сустралася яшчэ з адной прадстаўніцай Расіі Ганнай Чакветадзе, якая займае ў сусветным рэйтынгу 23-е месца. Што датычыцца Максіма Мірнага, то, акрамя змешанага разраду, ён перамог і ў мужчынскіх парных спаборніцтвах. Яго партнёрам па традыцыі быў швед Енас Б'ёркман.

11-гадовы Саша Мацюшэнка пераадолеў больш за дзве тысячы кіламетраў веламарафона па дарогах Еўропы

На розных этапах адны велагоншчыкі змянілі іншых. Акцыя праходзіла ў межах міжнароднага руху паміж народамі за мір і ўзаемаразуменне як даніна прызнання рашаючай ролі Савета Саюза ў вызваленні Еўропы ад фашызму. Фінішаваў веламарафон 31 жніўня ў Маскве.

11-гадовы Саша Мацюшэнка з горада Барань Віцебскай вобласці ў складзе інтэрнацыянальнай каманды веламарафона Парыж — Масква, пераадолеў больш за дзве тысячы кіламетраў па дарогах Еўропы. У веламарафоне Саша прымаў удзел разам са сваёй маці Галінай. Трэба адзначыць, што беларусы з горада Барань — самыя стойкія ўдзельнікі праекта. Разам са сваім земляком Дзмітрыем Белянковым Галіна і Саша Мацюшэнка адзіныя пераадолелі ўвесь шлях ад Парыжа да Брэста.

Усяго ў камандзе было каля 40 чалавек — гэта людзі самых розных прафесій, школьнікі, студэнты, пенсіянеры з Францыі, Бельгіі, Германіі, Польшчы, Расіі.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Корэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
 ў 52 краінах

Хроніка жыцця**Навасёлы — вясковыя школьнікі**

У вёсцы Бухавічы Кобрынскага раёна 1 верасня адчыніла дзверы новая школа

Да гэтага часу ў Бухавічах дзейнічала базавая школа і вучні старэйшых класаў вымушаны былі давучацца ў суседніх вёсках. Цяпер школьнікі будуць атрымліваць сярэдняю адукацыю ў Бухавічах. За парты ў гэтым годзе тут села больш за 150 чалавек.

На будаўніцтва і абсталяванне Бухавіцкай школы з абласнога бюджэту накіравана больш за 600 мільёнаў рублёў. Завершаны першы этап будаўніцтва. У наступным годзе бухавіцкія школьнікі атрымаюць новую спартыўную залу і адкрыты стадыён.

У цырымоніі адкрыцця новай школы прыняў удзел старшыня Брэсцкага аблвыканкама Канстанцін Сумар.

НА ЗДЫМКАХ: новая школа; першакласнікі разглядаюць падарунак Прэзідэнта краіны — кнігу "Беларусь — наша Радзіма".
Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

Дыпкур'ер**Візіт міністра замежных спраў Беларусі ў ПАР**

Завяршыўся афіцыйны візіт міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Сяргея Мартынава ў Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку. Кіраўнік афіцыйнага ведамства Беларусі суправаджаў дэлегацыю прадстаўнікоў дзелавых і навуковых колаў краіны.

У ходзе візіту адбыліся сустрэчы і перагаворы кіраўніка знешнепалітычнага ведамства Беларусі з Прэзідэнтам Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі Таба Мбекі, спікерам Парламента Балека Мбетэ, міністрам абароны Масіўаа Лекота, міністрам мастацтваў і культуры Пала Джорданам.

Міністр замежных спраў перадаў Прэзідэнту ПАР асабістае пасланне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка.

У ходзе сустрэчы С. Мартынава ў Парламенце ПАР прадметна абмеркаваны перспектывы наладжвання міжпарламенцкага супрацоўніцтва як важнай складовай усяго комплексу беларуска-паўднёваафрыканскіх сувязяў. Спікер Нацыянальнай Асамблеі Б. Мбетэ перадала ўдзячнасць кіраўніцтву беларускага Парламента за запрашэнне наведаць Беларусь і паведамліла аб намеры ажыццявіць свой візіт у Мінск у бліжэйшы час на чале прадстаўнічай дэлегацыі Нацыянальнай Асамблеі ПАР.

У ходзе візіту таксама адбыліся сустрэчы і перагаворы з міністрам замежных спраў ПАР Нкасазанай Клэрыс Дламіні-Зума і міністрам гандлю і прамысловасці ПАР Мандысі Бангані Мабута Мпахла, а таксама з кіраўніцтвам Універсітэта Іаганесбург.

Праведзена прэзентацыя магчы-

масцяў МТЗ, кампаніі "Амкадор", БНТУ і Цэнтра трансфера тэхналогій. Бакі дамовіліся сумесна распрацаваць меры, накіраваныя на пашырэнне і паліпленне дадзенай сферы супрацоўніцтва, правесці ў бліжэйшы час у Мінску першае пасяджэнне беларуска-паўднёваафрыканскага гандлёва-эканамічнага камітэта з удзелам групы прадстаўнікоў дзелавых колаў ПАР.

Адбылося падпісанне міжрадавых пагадненняў аб стварэнні Камітэта па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве, аб супрацоўніцтве ў галіне мастацтваў і культуры, а таксама аб безвізавых паездках па дыпламатычных і службовых папяртах.

Міністр С. Мартынаў выступіў ва Універсітэце Іаганесбург з прамовай перад прадстаўнікамі навуковых і дзелавых колаў ПАР. Адбыўся абмен думкамі па пытаннях нашарчвання супрацоўніцтва ў навукавай, адукацыйнай, гандлёва-эканамічнай і культурнай сферах.

Падпісаны Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне трансфера тэхналогій і Мемарандум аб супрацоўніцтве паміж Беларускай нацыянальным тэхнічным універсітэтам і Універсітэтам Іаганесбург.

Пасол Беларусі сустрэўся з віцэ-прэм'ерам і віцэ-спікерам Кнесета Ізраіля

5 і 6 верасня Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Дзяржаве Ізраіль Ігар Ляшчэня правёў сустрэчы з віцэ-прэм'ерам Ізраіля Шымонам Персам і віцэ-спікерам Кнесета Амнанам Кознам.

У ходзе сустрэчы з Ш. Персам было падкрэслена, што добрыя ўзаема-

адносіны, якія гістарычна склаліся паміж нашымі краінамі, ствараюць умовы для далейшага развіцця сяброўскіх сувязяў паміж Рэспублікай Беларусь і Дзяржавай Ізраіль. Улічваючы дынамічную эканамічнага развіцця нашых краін, бакі адзначылі неабходнасць актывізацыі ўзаемнага эканамічнага супрацоўніцтва.

Ш. Перэс цёпла адазваўся аб сваіх візітах у Беларусь у 1992 і 1998 гадах і выказаў гатоўнасць аказаць неабходнае садзейнічанне актывізацыі двухбаковых сувязяў, заявіўшы, у прыватнасці, аб намеры аказаць садзейнічанне ў прыцягненні фінансавых сродкаў для заканчэння рамонта-будаўнічых работ у будынку Валожынскай іешывы, які ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі.

У ходзе сустрэчы з віцэ-спікерам Кнесета А. Кознам ізраільскім палітыкам быў пацверджаны намер увайсці ў склад лігі сяброўства "Ізраіль — Беларусь", а таксама выказана гатоўнасць удзельнічаць у актывізацыі міжпарламенцкага супрацоўніцтва, у тым ліку шляхам арганізацыі абмену візітамі парламенцкіх дэлегацый.

Кніжная выстава ў Балгарыі

У Сафіі адкрылася выстава "Свет беларускай кнігі. Кнігавыдавецтва ў Беларусі на мяжы тысячагоддзя".

Беларуская экспазіцыя ўключыла ў сябе больш за 250 лепшых узораў сучаснага айчыннага кнігавыдавецтва. Сваю прадукцыю прадставілі 15 паліграфічных прадпрыемстваў, у тым ліку выдавецтвы "Беларусь", "Вышэйшая школа", "Мастацкая літаратура", "Літаратура і мастацтва", выдавецкі дом "Беларуская навука", Мінская фабрыка каляровага друку, Беларускае тэлеграфнае агенцтва.

Па матэрыялах прэс-службы МЗС.

Прывітальнае слова кіраўніка дзяржавы ўдзельнікам і гасцям урачыстасцяў з нагоды Дня беларускага пісьменства

Паважаныя сябры!

Штогод у першую нядзелю верасня наша краіна адзначае вельмі важнае ў духоўным жыцці грамадства свята — Дзень беларускага пісьменства. Гэта яркая сведчыць аб захаванні славетных традыцый, якія пакінулі нам у спадчыну мінулыя пакаленні.

Айчыннае пісьменства бярэ свой пачатак ад часоў Ефрасіні Палацкай і Кірылы Тураўскага. Яго ўзбагачалі Францыск Скарына і Сымон Будны, Янка Купала і Якуб Колас, Аркадзь Куляшоў і Іван Шамякін, многія іншыя майстры беларускага слова. Яны па праву знаходзяцца ў шэрагу выдатнейшых дзеячаў сусветнай літаратуры.

Сёння ў Беларусі нацыянальная культура, адукацыя, друк маюць трывалую дзяржаўную падтрымку. У нас створаны неабходныя ўмовы для ўсебаковага духоўнага развіцця асобы, што з'яўляецца важнейшым фактарам далейшага паступальнага развіцця краіны.

Усім арганізатарам, удзельнікам і гасцям свята жадаю плёну ў працы, шчасця, здароўя, дабрабыту, новых здзяйсненняў у імя роднай Беларусі.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

Пасляслоўе**Дзень беларускага пісьменства ў Паставах: меркаванні і ўражанні**

Аляксандр КОСІНЕЦ, віцэ-прэм'ер Беларусі:

— Мы невыпадкова праводзім Дні беларускага пісьменства не ў сталіцы, а ў малых гарадах. Такія свята садзейнічаюць развіццю і пашырэнню інфраструктуры малых гарадоў, развіццю турызму ў рэгіёнах, знаёмяць з самымі цікавымі гістарычнымі помнікамі Беларусі як саміх жыхароў краіны, так і шматлікіх гасцей з-за мяжы. Свята прывабіла ў Паставы больш як 10 тысяч гасцей. Паставам ёсць чым ганарыцца і што сказаць людзям.

Невыпадкова і тое, што свята — Дзень беларускага пісьменства — праводзіцца ў пачатку новага навучальнага года. Адукацыя, інфармацыя і культура — тры галіны, якія фарміруюць інтэлектуальную эліту на-

цыі — яе здабытак і будучыню. У Дзень беларускага пісьменства мы аддаём даніну павагі нашым продкам, якія стварылі фундамент беларускай адукацыі і пісьменства...

Леанід ГУЛЯКА, старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь:

— У час урачыстага адкрыцця Дня беларускага пісьменства адбылася цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў Рэспубліканскага конкурсу "Мастацтва кнігі" ганаровым знакам-сімвалам "Залаты фаліянт". Узнагароджанне адбылася ў некалькіх намінацыях. У намінацыі духоўная культура масавай кнігі названы лепшым "Маленькі малітваслоў" выдавецтва "Беларускага Экзархата — Беларускай Праваслаўнай Царквы". Гэта цудоўна аформленая кніга, выдданая масавым тыражом больш за 100 000 экзэмпляраў. Мы прынімаем да духоўнай літаратуры як да жыццёва-творнай крыніцы. З яе вырастае наш чысты дух, нашы светлыя памкненні.

Я меў гонар уручыць знак-сімвал "Залаты фаліянт" і Дыплом за высокую культуру масавай кнігі

Заканчэнне на 8-й стар.

Belarus foreign minister: issues on Iran's nuclear program should be settled via negotiations

Belarus as member of the International Atomic Energy Agency believes that any non-nuclear state-signatory to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons has the right for any peaceful nuclear activity in line with the undertaken commitments; foreign minister of Belarus Sergei Martynov told a briefing after the meeting with his Iranian counterpart in Minsk.

"We do not doubt the peaceful character of Iran's nuclear program. All the disputes should be settled via negotiations observing the country's sovereignty and international law. Imposition of sanctions will bring negative results. Here we have achieved complete understanding with our Iranian colleagues," the head of the Belarusian foreign ministry added.

Belarus and Iran intend to grow annual turnover to USD 500 million

Belarus and Iran intend to grow the annual turnover to USD 500 million, foreign minister of Iran Manouchehr Mottaki told a briefing in Minsk.

"Belarus and Iran have many cooperation opportunities especially in the economic sphere. We have really great reserves," the Iranian minister declared. "The

leaders of the two countries have a strong will to boost political, economic and cultural cooperation. Joint projects that we have discussed in Minsk will raise the bilateral trade turnover to USD 500 million". A special economic body will be set up to analyze the state of affairs in the economic sphere, he added.

Relations between Belarus and EU discussed in Paris

Relations between Belarus and the European Union were discussed in Paris at the Belarusian-French ministerial consultations. The Belarusian delegation was headed by chief of the head department for Europe of the foreign ministry of Belarus Valeriy Romashko; the French one - by director of the department for Continental Europe of the foreign political department of France Jean Francois Terral.

In the course of the discussion special attention was paid to Belarus' status within the framework of the EU Generalized System of Preferences and to Belarus' prospects to join the Program on European Neighborhood.

The Belarusian delegation drew attention to the positive changes happened recently in the internal political situation and socio-economic life of the republic. The sided voiced their opinions concerning urgent issues of bilateral relations and stood for searching for common views in bilateral policy and possible methods to reject stereotypes. Certain

issues of development of the legal-treaty base of Belarus and France were touched upon as well.

Valeriy Romashko also met with director of the analysis and forecast center of the foreign ministry of France Pierre Levi to discuss issues on adequate description of the internal political situation and socio-economic life in Belarus when analytical materials are prepared. The director of the center was invited to pay a visit to Belarus to familiarize himself with the situation in the republic, the foreign ministry of Belarus informs.

Sergei Stepashin: adoption of Constitutional Act to help settle oil and gas issues

The adoption of the Constitutional Act of the Belarus-Russia Union State will allow Belarus to settle urgent oil and gas issues, Sergei Stepashin, chairman of the Russia's Audit Chamber, told reporters in Minsk.

According to him, "if the Constitutional Act is adopted, all the economic, oil and gas issues which are presently discussed will be settled".

Sergei Stepashin praised the efficiency of liaison between the State Control Committee of Belarus and the Audit Chamber of Russia. "There are absolutely no problems in cooperation between Belarus and Russia," he said.

As he added, there is no need to create a unified watchdog in the Union State framework anew. "There are two agencies which have the same rules of work and we have no problems," the chairman of the Russia's Audit Chamber said.

Belarus and South Africa to boost interstate cooperation

The issue on the interstate cooperation in the industrial sphere was high on the agenda of a meeting between head of the Belarusian foreign ministry Sergei Martynov and minister of public enterprises of the Republic of South Africa Alec Erwin. The parties agreed to jointly elaborate a plan of action to meet the target. The negotiations were held during an official visit of the Belarusian foreign minister to the Republic of South Africa.

According to the information given in the foreign ministry of Belarus, the meeting was the last one of Sergei Martynov's three-day visit to South Africa.

During the trip the foreign minister of Belarus met with South Africa's president Thabo Mbeki, speaker of the South African parliament Baleka Mbete, foreign minister Nkosazana Dlamini-Zuma, minister of trade

and industry Mandisi Mphahlele, defence minister Mosiuoa Lekota, minister of arts and culture Pallo Jordan.

The parties agreed that Belarus and South Africa will start organizing top level visits. The meetings also highlighted the state and prospects of boosting bilateral political, trade-economic, sci-tech and cultural cooperation between the countries.

Issues on strengthening Belarusian-South African cooperation within the UN, Non-Aligned Movement and other international organizations were considered. The parties stated that there was a significant potential for boosting bilateral cooperation. Belarus and South Africa intend to continue implementation of joint projects in sci-tech and other spheres.

The parties decided to hold the first sitting of the trade-economic committee of Belarus and South Africa in Minsk soon. The committee in question was set up under the intergovernmental Belarusian-South African agreement signed during the foreign minister's visit to that country.

The foreign minister delivered a speech in University of Johannesburg for representatives of scientific and business circles of South Africa.

Intergovernmental agreements on visa-free travel for holders of diplomatic and service passports, on cooperation in arts and culture and technology transfer, a memorandum on cooperation between Belarusian National Technical University and Johannesburg University were signed during the visit.

Belarusian-Ukrainian free trade agreement

Members of the Chamber of Representatives of the National Assembly are preparing Belarusian-Ukrainian intergovernmental agreement on free trade for ratification.

The document will be read in the Oval Hall during the oncoming fifth session, which is scheduled to begin on October 2, the press was told by the press service of the Chamber of Representatives.

The international affairs and CIS relations commission, the agreement has several advantages before the CIS agreement on creating a free trade zone thanks to a more thorough coverage of relations and interests of the two states in every co-operation direction.

Ukraine is a key trade partner of Belarus. The annual trade turnover between the two countries nears USD2 billion. Ukrainian market capacity looks promising for the promotion of Belarusian products, noted the source.

In line with the agreement the two sides undertake to give each other the most favoured nation treatment in export-import operations, in particular, in aspects related to customs duties and customs clearance as well as various fees. The observance of transit freedom is laid down as a point vital for reaching the

agreement's goals. Belarus and Ukraine undertake to share information on customs issues, including customs statistics, and will take efforts to bring each other's customs duty rates closer while trading with third states. The sides agreed to hold regular consultations to reach the goals.

Trade turnover between Belarus and Ukraine in January-July goes up by 25 per cent to USD 1,2 billion

The trade turnover between Belarus and Ukraine went up by 25 per cent to reach USD 1189,9 million in January-July, the press was informed in the trade-economic group of the Belarusian embassy to Ukraine.

At the same time the Belarusian exports to Ukraine soared 15 per cent to reach USD 575,1 million. Imports from Ukraine jumped by 35.6 per cent to USD 614,8 million.

In July this year the trade turnover between the two countries totaled USD 175 million, including USD 76.6 million and USD 98,4 million exports and imports respectively.

The trade turnover between Belarus and Ukraine in January-July 2005 was at the level of USD 953,3 million and in January-July 2004 - USD 573 million.

UNECE praises Belarus environmental performance

The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) praised results of environmental activities in Belarus, Alexander Apatskiy, Belarus first deputy natural resources and environmental protection minister said during a presentation of the second survey of Belarus environmental performance.

He said, the achievement was the result of efforts launched in February 2004. Multiple foreign and domestic experts and specialists as well as representatives of various bodies were engaged in compiling the survey. The first survey, which was issued in 1997, was used to propose the most effective ways to resolve the acutest problems Belarus faces.

Alexander Apatskiy noted, eight main directions reflected by the survey are of strategic importance for Belarus. "We are glad the survey points out Belarus achievements, they are important and felt locally and nationwide, which was noticed by highly qualified foreign and domestic experts," added the first deputy minister.

In turn, head of the Expert Group on Environmental Performance Catherine Masson noted, almost every one of the 45 recommendations of the first survey have been fulfilled. Among the main positive results she singled out well-developed strategic basis and clear policy goals, partial reimbursement of taxes for investments in clean technologies, introduction of an ecological management system, a high level of ecological monitoring. Catherine Masson stressed, Belarus takes an active stance in the international community, as the country has ratified over 10 nature protection conventions

and protocols since the first survey. Positive aspects were noticed in the allocation of financial resources for environment protection as well as positive things in industry, power engineering, transport, agriculture, forestry, ecotourism, and biodiversity.

The second survey has 32 recommendations Belarus undertook to comply, informed the head of the expert group. The recommendations are supposed to improve the legal base, bring national ecological standards closer to international ones, and promote ecotourism. The survey also reflects fulfilment of international obligations, nature protection management in agriculture and forestry, industry and power engineering, population awareness about environment status and rational use of natural resources and other things.

An environmental performance survey reflects how far a country has advanced in improving ecological policies, effectiveness of the measures taken to decrease the burden on the environment, major achievements in the natural resources management. The survey is compiled by UNECE independent experts on request of the country and lays down recommendations for improving the overall environmental status, perfecting ecological laws, and raising the effectiveness of ecological policies.

Геймеры ініцыявалі ўключэнне кіберспартсменаў у лік алімпійскіх

Перад тым, як выйсці ў фінал, хлопцам давялося пераўзвысіць некалькі тысяч удзельнікаў у абласцях і сталіцы. І толькі 28 пераможцаў адборачных спаборніцтваў выйшлі ў нацыянальныя.

Кіберспартсмены-фіналісты змагаліся за званне лепшых па трох намінацыях — Counter-Strike 5 5, StarCraft: BroodWar 1 1 і WarCraft III: TFT 1 1. Counter-Strike — тактычнае спаборніцтва, у якім ігракі павінны выканаць шэраг місій: vyrатаваць заложнікаў, знайсці і аб'яшкодзіць бомбы і іншае. Тут перамогу атрымала каманда з Мінска Ultimo. Усе пяцёра ігракоў каманды, акрамя пунцёвак у Італію, атрымалі ў падарунак мабільныя тэлефоны.

У гульні StarCraft: BroodWar — стратэгіі ў рэальным часе, дзе кожны кіруе адным з

трох герояў, перамог Антон Плебановіч (чэмпіён нацыянальных адборачных гульняў на WCG 2005 года). У намінацыі WarCraft III: TFT (стратэгічная гульня з мноствам герояў, як адмоўных, так і нейтральных, якіх можна прыцягнуць на свой бок і такім чынам павялічыць шансы на перамогу) лепшым стаў Яраслаў Кавецкі, які таксама з'яўляецца чэмпіёнам мінулага года. Гульні трансліраваліся на вялікіх плазменных панелях і суправаджаліся прафесійнымі каментарыямі.

У размове з журналістамі пасля заканчэння гульняў пераможцы адзначылі, што камп'ютэрныя спаборніцтвы павінны стаць ад-

ным з алімпійскіх відаў спорту. У Міжнародны алімпійскі камітэт (МАК) пададзена адпаведная заява ад грамадскіх аб'яднанняў, якія аб'ядноўваюць прыхільнікаў камп'ютэрных гульняў. І геймеры вельмі спадзяюцца, што прапанова ўвесці ў алімпійскую праграму ў якасці эксперыменту гульнявыя дысцыпліны будзе адобрана МАКАм.

Нагадаем, што XXIX летнія Алімпійскія гульні пройдуць у Пекіне — краіне, дзе гульні ў рэ-

У Беларусі завяршыўся нацыянальны адборачны фінал Сусветных камп'ютэрных гульняў (WCG). Яраслаў Кавецкі, Антон Плебановіч і каманда Ultimo будуць прадстаўляць краіну на WCG у горадзе Монце (Італія). Менавіта яны сталі пераможцамі нацыянальных адборачных спаборніцтваў. Паназіраць за кібергульнёй самых лепшых прыйшло ў той дзень у футбольны манеж больш за тысячу чалавек. Двое з іх, ужо дарослыя людзі, у размове з карэспандэнтам адзначылі, што "некалі таксама захапляліся камп'ютэрнымі гульнямі, а цяпер гэтыя навыкі спатрэбіліся ў працы — дызайнера і бізнесмена. Усюды неабходны настойлівасць і жаданне перамагчы".

жыме online карыстаюцца вельмі вялікай папулярнасцю. Дарэчы, адзначылі арганізатары Беларускага фіналу WCG, МОК і гульнявая індустрыя даволі цесна супрацоўнічаюць — дастаткова ўзгадаць назвы камп'ютэрных гульняў, якія прысвечаны алімпіядам. Прадстаўнік Савета федэрацыі камп'ютэрнага спорту і старшыня арганізацыйнага камітэта

нацыянальных адборачных гульняў Рыгор Бондараў расказаў, што гульні, у якіх праявілі сябе ўдзельнікі спаборніцтваў, прайшлі сертыфікацыю і правяраюцца псіхолагам. Ён таксама выказаў упэўненасць, што хлопцы належным чынам прадставяць Беларусь у фінале WCG.

Сусветныя камп'ютэрныя гульні з'яўляюцца буйнейшым у свеце спаборніцтвам геймераў. Кожны год у чэмпіянаце прымаюць удзел каля мільёна чалавек з больш як 70 краін. Беларусь становіць удзельнікам гэтых прэстыжных спаборніцтваў другі раз. У мінулым годзе на WCG у Сінгапуры нашы ігракі ўвайшлі ў лік 40 мацнейшых каманд свету, а таксама былі прызнаны лепшымі пачынаючымі спартсменамі 2005 года.

Юлія СІНКЕВІЧ.
Фота аўтара.

БЕЛАРУСЬ — КРАІНА ВУНДЭРКІНДАЎ

Апошняя сенсацыя збянтэжыла многіх: 11-гадовы гамяльчанін стаў другім на Сусветнай алімпіядзе па інфарматыцы. Як такое стала магчымым?

БЕЛАРУСКІ БІЛ ГЕЙЦ

Дзеці больш за ўсё жадаюць стаць дарослымі, а калі іх захаваць, можа атрымацца някеспская каманда. Такая, як, напрыклад, у сям'і Караткевічаў з Гомеля. Абодва — і маці і бацька працуюць выкладчыкамі і з маленства не спынялі цікавасць свайго сына Гены да камп'ютэра.

Сёлета адзінаццацігадовы Генадзь Караткевіч пайшоў вучыцца ў 6 клас шматпрофільнай гімназіі №56, маючы тытул аднаго з лепшых юных камп'ютэршчыкаў свету.

У сярэдзіне жніўня плаціклінік Генадзь разам з трыма адзінаццацікласнікамі прыляцел з Мексікі, дзе выйграў два залатыя і адзін сярэбраны медаль на інфарматыцы на Міжнароднай алімпіядзе сярод навучэнцаў школ. Сярэбраны медаль упершыню ў гісторыі спаборніцтваў атрымаў не выпускнік школы, а пачатковец Гена Караткевіч.

Нарадзіўся ён 25 верасня 1994 года, так што яму яшчэ няма і дванаццаці гадоў. Ходзіць у школу з задавальненнем, там яму падабаецца ўсё — урокі, настаўнікі, сябры ... Аднак перавагу аддае матэматыцы і англійскай мове.

Хлопчык любіць прыгоды, напрыклад, чытае кнігі пра Гары Потэра. Захапляецца настольным тэнісам, любіць вялікі тэніс, іграе ў футбол. Таму сцявяджэнне, што камп'ютэр і актыўны лад жыцця несумяшчальныя — гэта не пра яго.

Камп'ютэрам Гена зацікавіўся, як толькі пачаў хадзіць. Спачатку проста націскаў на кнопкі, а сваю першую камп'ютэрную праграму напісаў у

НЕ ВЫПАДАК, А СІСТЭМА.

Беларускія школьнікі ў гэтым годзе атрымалі 19 медалёў на міжнародных прадметных алімпіядах. Нагадаем, што прайшлі алімпіяды — па матэматыцы ў Славеніі, па фізіцы ў Сінгапуры, па хіміі ў Карзі, па біялогіі ў Аргенціне, па геаграфіі ў Аўстраліі, па інфарматыцы ў Мексіцы. Звычайна ў такіх алімпіядах прымаюць удзел па 80-90 краін свету. Перамогі на такіх форумах сведчаць аб інтэлектуальным патэнцыяле краіны.

З 2006-2007 вучэбнага года адораныя вучні і студэнты атрымалі магчымасць вучыцца па індывідуальных праграмах. Аб гэтым паведамілі нам у Міністэрстве адукацыі Беларусі. Ва ўстановах адукацыі плануецца ўвес-

ці куратарства над юнымі талентамі. Навуковую дапамогу ім будуць аказваць лепшыя выкладчыкі вуну. А ў хуткім часе ў краіне з'явіцца спецыяльна распрацаваная сістэма падрыхтоўкі педагогічных кадраў для працы з таленавітай і адоранай моладдзю.

Увогуле, у Беларусі дзейнічае шматлікая сістэма адбору і падтрымкі здольнай моладзі. Створана развітая сетка сярэдніх вучэбных устаноў новага тыпу, у якую ўваходзяць 138 гімназіў, 31 ліцэй, 6 вучэбных комплексаў "гімназія-каледж", больш як 1 тысяча школ з паглыбленым вывучэннем асобных прадметаў. Працуюць спецыяльныя фонды кіраўніка дзяржавы па сацыяльнай падтрымцы адораных вучняў, студэнтаў і таленавітай моладзі. У маі была зацверджана дзяржаўная праграма "Маладыя таленты Беларусі" на 2006-2010 гады. Яе мэта — стварыць агульную сістэму выяўлення, падтрымкі і развіцця таленавітай моладзі Беларусі. У гэтым грунтоўным дакуменце прапісаны канкрэтныя крокі: ад падтрымкі таленавітых вучняў да рашэння пытанняў прапрацаўладкаванні маладых спецыялістаў, забеспячэнні іх жыллем на льготных умовах і іншыя.

Супрацоўнікі міністэрства будуць праводзіць маніторынг кар'ернага росту таленавітых спецыялістаў. Усе гэтыя і іншыя пытанні ёсць магчы-

масць абмеркаваць на распрацаваным электронным рэсурсе "Партал маладзёжнай навукі" — www.sms.bsu.by.

Яго дзейнасць будзе накіравана на практычнае выкарыстанне вынікаў навуковых даследаванняў маладых беларускіх навукоўцаў і даследчыкаў.

ТАЛЕНТАМ — ДЗЯРЖАЎНЫ КЛОПАТ

Беларускія юныя таленты сваімі перамогамі ўмацоўваюць прэстыж нашай краіны. У апошні час беларускія школьнікі паказваюць высокую вынікі на міжнародных прадметных алімпіядах. Штогод каля 20 юных беларусаў становяцца прызёрамі складаных інтэлектуальных спаборніцтваў.

Яшчэ большыя поспехі ў розных відах мастацтва. Летась больш за 120 прадстаўнікоў Беларусі сталі пераможцамі і лаўрэатамі нацыянальных і міжнародных фестываляў і конкурсаў. Беларуская каманда заняла першае месца ў камандным заліку на міжнародных маладзёжных Дэльфійскіх гульнях у Кіеве. Нашай маленькай зямлячцы Ксеніі Сітнік за адзін год удалося пакарыць адразу дзве творчыя вяршыні — яна атрымала перамогу на "Славянскім базары ў Віцебску" і конкурсе "Еўрабачанне-2006".

Аказанне дапамогі таленавітым дзецям было і застанецца ў цэнтры ўвагі нашай дзяржавы. За 10 гадоў працы спецыяльных фондаў Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай і адоранай моладзі стыпендыямі, прэміямі і іншымі ўзнагародамі было адзначана звыш 14 тысяч чалавек.

Юлія ВАНІНА, спецыяльна для "Голасу Радзімы".
Фота БелТА.

Навошта

нам бераг турэцкі?..

Сапраўды, турызм “зелене” ва ўсім свеце. Вандруўнікі-падарожнікі імкнуча да мінімуму знізіць уплыў на навакольнае асяроддзе і атрымаць максімальную асалоду ад нескранутай прыроды падчас адпачынку. І пры гэтым яны атрымліваюць інфармацыю пра побыт, традыцыі, фальклор, рамёствы беларусаў — рэальнае жыццё, і маюць непасрэдны кантакт з мясцовымі людзьмі.

Доўгачаканы Указ № 372 “Аб мерах па развіццю аграэкатурызму ў Рэспубліцы Беларусь”, падпісаны Прэзідэнтам у пачатку лета, стварае вельмі спрыяльныя ўмовы для сельскіх жыхароў. Зараз дастаткова напісаць заяву, што гаспадар будзе прымаць у сваім доме турыстаў, і заплаціць гадавы збор у памеры адной базавай велічыні (крыху больш, чым 15 долараў). Акрамя таго, трэба мець свабодныя пакоі (не больш пяці) у сельскім доме, якія адпавядаюць санітарным і тэхнічным патрабаванням, а таксама прысвядзібную гаспадарку са сваёй сельгаспрадукцыяй ды яшчэ непадалёку — прыродныя і архітэктурныя аб’екты, якімі можна зацікавіць адпачываючых.

Прыняцце Указа дазваляе легалізаваць тым, хто ўжо прымае турыстаў. У гаспадара сялібы не хапае ні часу, ні магчымасці займацца пытаннем падаткаабкладання, бюракратычным паперамі. Зараз з гэтым не павінна быць ніякіх праблем.

Сельскі турызм ці аграэкатурызм, паводле Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, — гэта “часовае знаходжанне грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства (далей — аграэкатурысты) у сельскай мясцовасці Рэспублікі Беларусь на падставе дагавораў, якія заключаюцца суб’ектамі аграэкатурызму з мэтай адпачынку, аздаравлення, знаёмства з прыродным патэнцыялам рэспублікі, нацыянальнымі культурнымі традыцыямі без заняткаў працоўнай, прадпрыемальніцкай, іншай дзейнасцю, якая аплочваецца і (ці) прыносіць прыбытак (даход) з крыніцы ў месцы знаходжання”.

Сельскія жыхары, што трымаюць уласную прысвядзібную гаспадарку, а таксама сялянскія фермерскія гаспадаркі, якія маюць не больш пяці пакояў для аграэкатурыстаў, маюць права (у адпаведнасці з названым Указам) весці дзейнасць па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму, якая, дарэчы, не з’яўляецца прадпрыемальніцкай. Калі ж у гаспадарцы больш пяці гасцявых пакояў, то тады дзейнасць прызнаецца прадпрыемальніцкай, павінна весціся з улікам патрабаванняў заканадаўства і падлягае падаткаабкладанню.

Беларускае грамадскае аб’яднанне “Адпачынак у вёсцы” (былое ГА “Агра-і экатурызм”) у адпаведнасці з канцэпцыяй “greenwais” распрацавала сем першых зялёных маршрутаў, якія

былі спланаваны гаспадарамі сядзіб сумесна са спецыялістамі. Яны аб’ядноўваюць розныя сядзібы, якія ўключаюць самыя цікавыя прыродныя і гістарычныя мясціны, славутасці. Гэта толькі пачатак. На сённяшні дзень больш як 70 гаспадароў могуць запрасіць на адпачынак і арганізаваць непаўторныя “зялёныя канікулы” ў надзвычай прыгожых мясцінах з нескранутай, несапсаванай цывілізацыяй прыроды.

Зялёныя маршруты — гэта турыстычныя маршруты прыроднай і культурнай спадчыны, якія праходзяць уздоўж “зялёных калідораў” — рэчак і азёр, традыцыйных і гістарычных гандлёвых шляхоў, натуральных прыродных калідораў.

Такія маршруты аб’ядноўваюць рэгіёны, турыстычныя выдатныя мясціны і мясцовыя ініцыятывы, падтрымліваюць развіццё “ўстойлівага турызму” і адпачынку, спрыяльнага для навакольнага асяроддзя, прапагандуюць здаровы лад жыцця і нематарызаваныя формы руху — пешшу, на конях, на байдарках і плятах. Яны ствараюць магчымасці для паляпшэння ўзроўню жыцця, ажыўлення мясцовай эканомікі і развіцця прадпрыемальніцтва сярод мясцовых жыхароў, а таксама захавання унікальных прыродных і культурных каштоўнасцяў.

Прыродныя рэсурсы на сённяшні дзень, як адзначыў намеснік міністра спорту і турызму Чэслаў Шульга, — найбольш канкурэнтна-дольная складова частка ў арганізацыі турыстычнага прадукту, які можа быць запатрабаваны не толькі ўнутры краіны, але і за яе межамі.

У галіне экалагічнага сельскага турызму назіраецца стабільны

рост. Урбанізацыя (больш чым 60 працэнтаў насельніцтва Еўропы жыве ў буйных гарадах) і звязаны з ёю шум, інтэнсіўны рытм жыцця падштурхоўвае да адпачынку на прыродзе, у вёсцы. А ў нас у Беларусі — нескранутая прырода, якая ў гэтых умовах можа быць запатрабаванай.

Акрамя таго, мы назіраем дэфіцыт месцаў у гасцініцах, асабліва ў правінцы. У малых гарадах выбар вельмі сціплы, — працягвае Ч. Шульга. — Таму на пачатковым этапе мы маглі б працэнтаў на 40 задаволіць патрэбу ў жыллі ў сельскай мясцовасці і малых гарадах за кошт размяшчэння ў прыватным сектары. Магчыма, потым з гэтага вырастуць міні-гатэлі. Такое развіццё падзей пацвярджае сусветная практыка: спачатку за кошт заробленых грошай вырашаюцца першааргавыя праблемы, а потым з’яўляецца патрэба ўкладзі накоплены капітал у больш сур’ёзныя праекты.

Міжнародны вопыт і практыка ў сферы аграэкатурызму даволі сталы, таму для тых, хто пачынае працаваць у гэтай галіне, арганізуюцца стажыроўкі-практыкумы для абмену вопытам і наладжвання кантактаў з калегамі. З такой стажыроўкі вярнулася гаспадарыня сядзібы “Свіцязь” Ганна Кітун (на здымку). Мы сустрэліся на выставе “Адпачынак-2006”, дзе не адну мяне сярод шматлікіх стэндаў шумных рэкламных турфірм зацікавіў менавіта яе сялянскі падворак, дзе спяваў маленькі дэкарэтыўны пеўнік, а сама гаспадарыня частвала наведвальнікаў выставы салам.

Ганна Іванаўна распачала новую справу крыху больш як гады два таму. Жыве яна на Гродзен-

Прайшло сапраўднае, спякотнае лета!.. Такой гарачыні мо сто гадоў не было. Усе рэчкі ды вадаёмы аблялілі загарэлыя адпачываючыя, а дзеці ўвогуле з вады не вылазілі, і не было аніякай патрэбы ехаць на поўдзень, на мора. Гэта ж якая эканомія часу і грошай! Найлепшы адпачынак у гэты летні час недзе каля лесу, ля вады, у вёсчцы, дзе так прахалодна ва ўтульнай сялянскай хаце, сенавал з пахкім сенам, кубак сырадою... Ну што яшчэ трэба?! Такі адпачынак пачынаюць выбіраць не толькі былыя вясцоўцы, што жывуць зараз у горадзе і наезджаюць у адпачынак да бабуль-дзядуляў. Даволі актыўна нашы прыгожыя маляўнічыя мясціны з несапсаваным цывілізацыяй прыродным наваколлем пачалі асвойваць сталічныя знакамцісці, музыканты і спевакі, стомленыя тлумам, а таксама замежныя турысты і падарожнікі. Напачатку аграэкатурызм падаецца, як нейкі своеасаблівы экстрым, а потым усіх зачароўвае наша беларуская гасціннасць, чысціня нораваў і несапсаванасць вясковага люду.

шчыне ў вельмі прыгожым рэгіёне, у мястэчку Варонча, непадалёк ад возера Свіцязь — гэта мясціны, апетыя Адамам Міцкевічам і звязаныя з яго імем. Гаспадарыня шчыра запрасіла ў свой утульны дом, дзе яна падрыхтавала для гасцей блакітны і ружовы пакой на шэсць чалавек, ёсць сталоўка і гасцёўня. На двары — прыгожая альтанка і вялікі сад, а ў ім — невялікая цёплая прыбудовка з ляжанкай, дзе можна нават у міжсезонне адпачываць.

Як і адкуль узнікла ідэя заняцца сельскім турызмам?

Будавалі дом з разлікам, што дзеці павырастаюць і будуць жыць разам, але дзе там! І сын, і дачка з’ехалі ў сталіцу і прыязджаюць толькі адведваць бацькоў на выхадныя.

Ганна Іванаўна — чалавек надзвычай гасцінны, яна проста не можа і не хоча заставацца адна ў вялікім пустым доме. Яна заўжды рада гасцям. Зараз сама ўжо на пенсіі, а муж працуе. Прывыкла смачна гатаваць і любіць частаваць, сустракаць, прымаць гасцей. І не дзіўна: па адукацыі Ганна Іванаўна — тэхнік-тэхнолаг хлебапякарнай вытворчасці.

Багаты падворак дае магчымасць гарадскім дзецям убачыць свойскую жывёлу: свіней, гусей, індэяк, карову. А ў садзе — яблыкі, грушы, слівы, парэчкі, трускаўкі. Харчаванне экалагічна чыстымі прадуктамі дапаўняе галоўнае хобі Ганны Іванаўны — мастацкае ўменне ў прыгатаванні смачных страў, традыцыйных на Карэліччыне, а таксама сваіх, мясцовых, асаблівых і надзвычай смачных.

Ганна Іванаўна сама за рулём “Волгі” па-заўхвацку ганяе па вясковых вуліцах і з задавальненнем арганізуюць для сваіх гасцей экскурсіі ў Туганавіцкі парк, мясцовыя касцёл і царкву, а таксама на возера Свіцязь, у Нясвіж, Мір, Жыровічы.

Ганна Іванаўна ездзіла на вучобу ў Польшчу. Была на міжнароднай выставе, прысвечанай аграэкатурызму, у Берліне, а потым на працягу тыдня мела магчымасць пазнаёміцца ў Германіі з рознымі сядзібамі.

— Там разнастайныя напрамкі гэтай дзейнасці: “цяжкіх” падлегкаў і сацыяльных сірот збіраюць, а пажылыя, сталага веку людзі, у якіх ёсць грошы, прыязджаюць туды жыць і займаюцца іх выхаваннем. Ёсць такія групы, што спецыялізуецца на вегетарыянскім харчаванні, ёсць клубы аматараў егі. Сядзібы перапоўнены: да ста чалавек штодзень, як на канвееры. А калі гэта пастаўлена на паток, то проста нагадвае грамадскае харчаван-

не. У нас жа свая гаспадарка, у нас лепш! І мясціны найпрыгажэйшыя. А людзі ў нас якія! Там усё па прэйскуранце, а ў нас — ад сэрца.

Я люблю быць з людзьмі, люблю пагаманіць. Ды і людзі ж прыязджаюць цікавыя: грошай кішэні, але і розуму палата. Многія наведваюцца па некалькі разоў, і мяне гэта радуе. Маладыя людзі прыязджаюць у шлобнае падарожжа ці проста адпачыць. Радуюцца, калі тэлефон не працуе, і тэлевізар ім не патрэбны. І з замежжа прыязджаюць, з Лондана некалькі разоў ужо быў у мяне госць, з Ізраіля, немцы і французы адпачывалі.

На развітанне я выпрасіла ў Ганны Іванаўны рэцэпт фірменнай стравы, якой яна частуе гасцей.

— Замежным гасцям падабаюцца нашы халодныя супы. Мой суп яшчэ ад бабулі-прабабулі. У нас ля хаты сеецца барага — агурковая трава. Яна лекавая, надае сілы. Рымляне перад боем яе ўжывалі, касманаўтам давалі перад палётамі. Суп робіцца на бярозавым соку са смятанай, кропам, часнаком, які найпершы пасля зімы зелянее. Усё гэта разам з агурковай травой крышыцца, і калі сок кіслейшы, то смятана трэба салодкая, і наадварот, калі сок яшчэ салодкі, то смятану дадаём кіслую. Нашы дзеці прывыклі: паясі такога супу — адчуваеш бадзёрасць, добры настрой, зарад энергіі. А яшчэ ўсе любяць цырынскія бліны з падлівай. Не, не дранікі, а салодкія бліны, дэсерт.

Сядзіба “Свіцязь” заўжды рада прадставіць гасцям адпачынак у вялікім добраўпарадкаваным і ўтульным доме з усімі выгодамі (ванна, туалет, гарачая і халодная вада). Харчаванне не толькі ў хаце, дзе ёсць абсталяваная кухня і сталавая на 10 чалавек, але і на прыродзе.

Як паказвае досвед еўрапейскіх краін, рэжым найбольшага спрыяння развіццю сельскага турызму заўжды выдзе да ўзрыўнога яго росту, да павышэння якасці паслуг і рэзкага павелічэння паступленняў у мясцовы бюджэт. Але якімі грашымі можна вымераць эфект ад росту самасвадомасці і самапавагі гаспадароў і той добры след у душы замежнага госьця, які адкрыў і палюбіў новую для сябе краіну!

Пра тое, што справа зрушылася, сведчыць статystыка дынамікі росту турыстычнага рынку: на 37 працэнтаў павялічыўся аб’ём турыстычных паслуг у 2005 годзе ў параўнанні з 2004 годам, а сёлета толькі за I квартал на 20 працэнтаў вырас той жа аб’ём турпаслуг. У Беларусі працуюць 612 тураператараў. 71 беларуская сельская сядзіба гатова прымаць гасцей на адпачынак. Больш за 80 тысяч турыстаў наведвалі нашу краіну ў 2005 годзе.

Галіна СУША. Фота аўтара.

Царква адзначыла мэра Магілёва

Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі за вялікі асабісты ўклад у духоўнае адраджэнне Магілёва ўручыў старшыне Магілёўскага гарвыканкама Віктару Шорыкаву ордэн Святой Прападобнай Ефрасініні Полацкай. НА ЗДЫМКУ: уручэнне ордэна Святой Прападобнай Ефрасініні Полацкай Віктару ШОРЫКАВУ.

Фота Алег ФАЙНЦКАГА, БелТА

Тры Спасы

У народзе кажуць: жнівень — збавіцель. "Спасайкі" — першыя два-тры тыдні жніўня — па старым стылі прыходзіліся на 1, 6 і 16 жніўня. Цяпер першы Спас — мядовы або дзень святых мучанікаў Макавеяў па праваслаўным календары прыпадае на 14 жніўня. Другі або вялікі Спас, яблычны, адзначаецца 19 жніўня — у гэты дзень Праабражэння Гасподняга асвячаюць вінаград і яблыкі. 29 жніўня — трэці або малы Спас, хлебны, аржавы.

Зробленыя чалавекам пчоладомікі — гэта неразборныя вуллі.

Першы — мядовы Спас — для селяніна лічыцца вялікім святам. Гаварылі, што "на першы Спас і жабрак мёду пакаштуе". Тут варта зрабіць гістарычны экскурс і прыгадаць, чаму 14 жніўня праваслаўныя хрысціянцы спраўляюць свята Усяміласцівага Спаса, прысвечанага збавіцелю нашаму Ісусу Хрысту. Звязана гэта са знамянальнай падзеяй. У 1164 годзе рускія палкі пад кіраўніцтвам суздальскага князя Андрэя Баглюбскага — унука Уладзіміра Манамыха — сабраліся ў паход супраць каміскіх булгар. Перад бітвай у час малебнага воінаў нечакана азарылі яркія вогненныя промні, якія ішлі ад ікон збавіцеля, Прысвятлой Багародзіцы і жыватворнага Крыжа Гасподняга. Гэты дзівны боскі знак уразіў і натхніў воінаў, усяліў надзею на дапамогу нябесную, прадракаючы поспех бітвы. І сапраўды, рускія бліскуча перамаглі. У той жа самы дзень грэчаскі ваявода Мануіл са сваім войскам пры такім жа казачным ззянні ад іконы Ісуса Хрыста адолеў сарачынаў. Пасля гэтых перамог у паміж пра лёсавызначальную Боскую ласку рускія і візантыйская Хрысціянская царква ўзяла свята Спаса на водах...

У мокры Спас асвячаецца вада ў азёрах, калодзежах, а таксама мёд. Пра "салодкі" промысел захаваліся сведчанні ў назвах населеных пунктаў Беларусі, Украіны, Расіі і іншых краін: Бортнікі, Бортнае, Борціцы, Мядзвён, Пчалінайка... а таксама ў гербах з атрыбутыкай меданоснай пчалы або ячэйкі...

Затым прыдумай матачную раздзяляльную рашотку-дошку з прачыламі для аддзялення магазіна ад янызда. У 1828 годзе ў сваім сяле Пётр Пракаповіч пры садзейнічэнні Маскоўскага таварыства сельскай гаспадаркі стварае і ўзначае першую ў свеце

школу пчалярства. У 1830 годзе гэта школа пераводзіцца ў суседнюю вёску Пальчыкі, дзе праіснавала 50 гадоў і выпусціла амаль 600 пчаляроў не толькі ў бліжэйшых вёсках, але і ў Расіі, Украіне, Беларусі, Польшчы, Грузіі, Венгрыі, Германіі, Італіі. А пчалынік П.Пракаповіч ужо налічваў 10 000 пчолаасем'яў, стаў буйнейшым пчалынікам свету. Пасля цяжкай формы рэўматызму 22 сакавіка 1850 года П. Пракаповіч памёр і быў пахаваны на тэрыторыі сваёй школы ў Пальчыках. У нашы дні на яго магіле ўстаноўлены помнік-манумент з барельефам і надпісам: "Пракаповіч Пётр Іванавіч 1775 — 1850. Выдатны дзеяч айчынага пчалярства". Тут жа адлітая з металу пчаліная ячэйка, унутры якой кветкі канюшыны з пчоламі.

І толькі ў 1851 годзе амерыканскі пчаляр Лансэрот заявіў патэнт на больш зручны разборны вулей. Аднак прыярэт першынства ў вынаходніцтве рамачнага вулля застаўся за П.Пракаповічам.

Жнівень — Спасавы месяц — лем насельніцтва ад усялякіх ядаў, якія накопліваюцца ў арганізме чалавека, у тым ліку радыёнуклідаў пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Каб правільна прывесці чыстку арганізма, трэба прытрымлівацца посту, выконваць тры яго "залатыя" правілы. Першае правіла: поўнае адмаўленне ад ежы ("чысты пост") ад двух да 21 дня. Другое правіла: "водны рэжым" — ужыванне паўтара-два літры чыстай вады ў суткі, лепш крынічнай. І трэцяе правіла: абавязковая хадзьба на прыродзе — "рухальны рэжым" — да дзесяці кіламетраў у дзень.

Іван АРХІПАЎ. Валерыі ШУМІЛАЎ. НА ЗДЫМКАХ: святкаванне яблычнага Спаса ў Гродзенскім Свята-Ражджаство-Багародзічным жаночым манастыры; свята яблычнага Спаса ў Мінскім прыходзе ў гонар іконы Божай Маці "Усіх тужлівых Радасці". Фота БелТА.

Крыж у Рускім Сяле

У Беларусі хаваюць салдат Першай сусветнай вайны і ставяць ім помнікі

Крыж у выглядзе Георгіеўскага, салдацкага, зіхаціць на сонцы. Ён бачны ад усюль. На ім выява Хрыста Спаса.

— Не стой на сонцы! — крычыць мне Цітовіч, — ён абышоў ужо вакол выніку справы рук сваіх і сэрца. — Тут каля Рускага Сяла не адзін такі помнік, усе пакажу...

Барыс мой стары сябар. Калісьці, адразу пасля заканчэння тэатральна-мастацкага інстытута, ён разам з жонкай Валей прыехаў у маленькую вёсачку Заброддзе непадалёку ад Рускага Сяла, пасяліўся ў ёй. Абодва вучылі дзяцей маляваць, зрабілі народны праваслаўны тэатр... Але крыжы — усё ж галоўнае!

— Ведаеш, колькі салдат рускай арміі ў час Першай сусветнай вайны палягло тут? 125 тысяч... Мы, беларусы, яшчэ не ўсіх пасля Вялікай Айчыннай пачавалі, хоць і шмат што зроблена ўжо, а тут Георгіеўскія... Русь ляжыць, разумееш?

Не, Барыс Цітовіч, зразумела, не адзін вёў гэтыя карпатлівія і вельмі смелыя раскопкі. Дапамагаў спецбатальён Міністэрства абароны рэспублікі, створаны менавіта для гэтых мэт. Лёс салдат, якія загінулі тут у 1915 годзе, невядомы. Пра тое, што Першая сусветная вайна прайшла і на Беларусі, што было вельмі шмат страт, ведаюць усе школьнікі, пра гэта напісана ў падручніках гісторыі. Але вось пра тое, што салдат гэтых рускіх сёння падмаюць з зямлі такія ж салдацікі, што носяць іх на руках, "любяюць", у падручніку нічога няма!

Зусім нядаўна знойдзены быў у зямлі цэлыміт Георгіеўскі Крыжык — пачысцілі яго троху — убачылі нумар! Значыць, можна даведацца імя і прозвішча байца... Звярнуліся ў архівы, але адказу з Мінска пакуль не было. Напісалі ў Падольск — таксама нічога. Напісалі ў Цэнтральны архіў Узброеных Сіл.

— Знойдзем аднаго, адразу памяць гэта безымяеннай стане, — лічыць Цітовіч.

А аднойчы мы прыехалі сюды разам з Вольгай Коласавай, старшым навуковым супрацоўнікам Вілейскага гісторыка-краязнаўчага музея. Яна суседка Цітовіча, даючы сярбонку і займаюцца, у прыныце, адной справай. Што было тут дзевяноста гадоў таму?.. Баі за Русь... А сёння зноў хаваюць шэсцьдзесят васьмь салдат невядомых. І я не веру, што не гэта знайсці звесткі пра іх.

— Так, — пацвярджае Вольга Аляксандраўна. — Жыве яшчэ і зараз сведка той вайны, тады дзядзька Клар, а зараз Клар Адольфавіч, якая памятае, што на тым месцы, дзе зараз помнік, была царква. А ўжо вось у гэтым пералесе — акопы і шпітальныя зямлячкі...

...Як жа мала мы ведаем пра радзіму!

Але Цітовіч не пагаджаецца з гэтым. Трэба ўмець шукаць. Трэба ўмець і чакаць. Гэтыя помнікі таксама не адразу з'явіліся ў Рускім Сяле, у акаліцы. Гады і гады прайшлі.

— Разумееш, — тлумачыць Барыс. — Усіх шэсцьдзесят васьмь салдат хаваем у адной труне... Гэта так важна — прыдаць прах зямлі. Па праваслаўным абрадзе, прах павінен супакоіцца ў зямлі...

Крыжы і ўстанаўліваюцца заўсёды на Узвіжанне Крыжа Гасподняга, восенню. У кожнага загінуўшага з'яўляецца крыж!

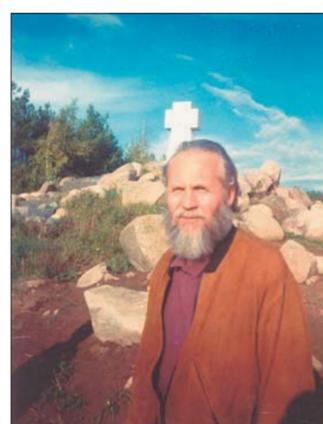
— Хадзем! — Цітовіч ужо кліча далей, у лес. — Асцярожна, — ён хапае раптам за руку, — вось жа, вось — уваход у зямлянку...

Так, гэта менавіта тая самая зямлянка, што разрылі салдаты з сучаснага "Пошучку". Гэта ім пашанцавала знайсці невядомых з 28-й і 29-й рускіх дывізіяў, якія стаялі тут у 1915 годзе.

Дзевяноста гадоў, а не дзевяць дзён прайшло... Свае ж, свае рускія людзі... — Зрабілі чатыры труны, вырылі яму. А адразу костачкі ў мяшках запячатвалі пячаткамі. Быў і свяшчэннік, як трэба.

— Нехта ўжо аплакаў гэтых салдат, якія не вярнуліся з Першай сусветнай вайны, — заворыць Цітовіч. — Нам застаецца толькі аддаць апошняю даніну памяці — пахаваць у зямлі... сумленна.

Што ж гэта значыць — сумленна? Гэта разумею і Рускае Сяло, і Навасады, і іншыя вёсачкі, побач з якімі ёсць знакі Першай сусветнай. Тут гукаць паніхі-

ды... Магілы асвячаюцца. Малюбы бываюць хоць бы раз у год. Аказваецца, і незнаёмых салдат можна ўспомніць, калі молішся. Толькі ўсіх разам...

Другая руская армія стаяла тут на смерць.

— Яшчэ там, каля Мазурскіх азёраў, армія гэта пагелла амаль уся, а ў нашага Рускага Сяла гінуў яе другі частай, — гаворыць Цітовіч. — Столькі страт, што генерал ад інфантэрыі Самсонаў застрэліўся на прывале.

Сосны, што свечкі, бручнікі чырвоныя... Сонейка скрозь іголку б'ецца...

А зараз благачынны Вілейскага благачыння протаіерэй Сімяон так разумее: там, дзе ёсць магчымасць не чапаць могілкі, не апаганіць лапатай прах чалавека — капаць нельга. Дзесьці ў баку ад могілак знайшлі зямлянку ці шпіталь — трэба перазахоўваць.

Цітовіч і яго аднадумцы так і робяць.

У мясцовай гаспадарцы "Нарачанскія зоры" ёсць камітэт па гісторыка-культурнай спадчыне. Для чаго цэлы камітэт у адным сяле?

— Старшыня Тенадзь Мечыслававіч Кучко — разумнік! У яго што азмія чыстыя і прыгожыя, што вось гэтыя помнікі, якія ён дазволіў і дапамог паставіць. Шмат згуртавалася людзей. І дарожнікі з Вілейкі, і рабочыя, якія нават лінію электраперадач перанеслі за ляску, каб помніку прастор даць...

Ну, а адліваў Крыж, што стаіць у Рускім Сяле, — у Заброддзі. Гэта была складаная справа. Спачатку Цітовіч зляпіў яго, як у дзяцінстве, з пластыліну; Спаса Нерукатворнага і крыж вырабіў сын Цітовіча Даніла — ён скульптар, вучыўся ў Брэмене ў Акадэміі мастацтваў.

Калі я была ў Цітовічаў, у агародзе ляжаў яшчэ адзін крыж. У яго быў умарованы вобраз Спаса Нерукатворнага і запаветныя словы нашчадкаў, зверну — ікона Георгія Пабеданосца.

Валя разводзіць каля дома кветкі, каб расада была. Робіць гэта для таго, каб помнікі і валуны, на якіх крыжы стаяць, былі акультураны. Каміня збіраюць з усёй акаліцы.

Так паступова мы падышлі да абеліска, складзенага пірамідай, таксама з камяніў. Запалілі чатыры свечкі...

— Герусалімскай свечкі, — скажаў Барыс. — Іх ад Жыватворнага асно запальваў адзін апэратар з Масквы, які здымаў тут фільм.

Побач з каменнай пірамідай аднойчы бурай зламала сасну. На ёй гілза ад снарада вісела, на жывой. Цітовіч зрабіў званіцу на гэтай апаленай сасне. І бутавы камень паклаў на кожную магілку, таму што вакол піраміды — могілкі. Зрабілі з сынам крыжыкі, а распяцены знайшлі — заводскае было ліццё! Простыя словы напісаў на камяні Барыс па-беларуску: "Памнікі, Божа, бацькоў, якія адышлі".

— А вось гэта камень сору, — растлумачыў Цітовіч. — Пакаяльны... Яго паставіў Піт Кампф. — Мы зноў паглыбляемся ў лес. — Бацька зноў ваяваў на Другой сусветнай вайне, а Піт — пацыфіст. Ён сам вырашыў, што напісаць на тым камяні на старагерманскай у верхаш — аб пакаянні ўсіх немцаў за абедзве вайны! Пасадзіў яшчэ размарыны побач... Вёска калісьці была тут непадалёк: Камень Спаса называлася. Сюды прыходзіў архіепіскап Віленскі, потым Патрыярх Усяе Русі Ціхан. Зараз няма той вёскі. А ўсё святое засталася...

Вольга ЯГОРОВА. НА ЗДЫМКУ: Барыс ЦІТОВІЧ. Фота аўтара.

СКОРДАРАВА ОБРАВА ИЗКАВА

Вясельная талака ў Нясвіжы

У маляўнічым кутку Міншчыны, славутым Нясвіжы адбыўся абласны фестываль народнага мастацтва "Фальклорная талака", прысвечаны адраджэнню вясельнай спадчыны беларусаў. Болей за 30 вядомых калектываў з 17 раёнаў вобласці, каля 500 удзельнікаў гуртам — "талакі" — святкавалі фальклорнае "Вяселле" са сцэнічным паказам рытуалаў традыцыйнага абраду з аўтэнтычнымі вясельнымі песнямі, прыпеўкамі, танцамі, жартамі, з народным гулянем на ўлонні квітнеючай прыроды ў самабытнай паркавай зоне. Быў прадэманстраваны ўвесь комплекс вясельных дзеянняў з іх лакальнай адметнасцю: Сватанне, Заручыны, Дзявочы вечар (Зборная субота, Вянок), Халасцяцкі вечар, Прыгатаванне каравая, Пасад, Сустрэча маладых, Вясельнае застолле, Дзяльба каравая.

Праходзіла галоўная падзея — вяселле — на "Вясельнай Лугавіне". Тут адбыўся сцэнічны паказ фальклорнымі гуртамі ўсіх этапаў шлюбу з традыцыйнай сімволікай, забаўляльнымі, гульнёвымі момантамі. Квітнела "Лугавіна" адметнымі рознакаляровымі вясельнымі строямі, звінела святочнымі найгрышамі музыкаў, гучала паэтычнымі традыцыйнымі спевамі.

Фіналам вяселля, як вядома, з'яўляецца дзяленне каравая. Дарэчы, уражвала каларытнасцю, багаццем фантазіі адметная выстава вясельных караваяў, зробленых да фестывалю руплівымі рукамі майстрых абрадавага пецыва з розных раёнаў вобласці. А невяжанае здзівілі ўсіх незвычайным вялікім караваем, абкружаным маленькімі каравайчыкамі, якімі потым арганізатары свята сімвалічна надзялялі фальклорныя гурты разам з прызамі і дыпламамі.

А якое ж вяселле без пасагу! Мастацкае багацце народных рамёстваў можна было пабачыць і тое-сёе набыць на "Пляцоўцы майстроў".

Няўмольна з часам страчваецца нямала цікавага і каштоўнага з нашай спадчыны, але многае сёння, дзякуючы няспынным намаганням работнікаў устаноў культуры, адраджаецца і развіваецца, уваходзіць у сучасны побыт сялян і гараджан, упрыгожвае жыццё.

Ірына СЦЕПАНЕНКА, Ніна БУРАКОЎСКАЯ.

Майстэрня

Саломалляценне. Урок VIII

Калье з саломкі (аўтар Алена Лось)

Саломка здаўна выкарыстоўвалася для вырабу разнастайных упрыгожванняў і элементаў адзення. Гэтыя вырабы любілі не толькі жыхары сельскіх мястэчак і вёсак. Дзіўныя па сваёй прыгажосці рэчы з саломкі выраблялі майстры Еўропы ў VI-XX стагоддзях, якія прадаваліся ў дарагіх салонах і магазінах для багатых гараджан, зараз гэтыя выдатныя шпалкі, сумачкі, калье, завушніцы, бранзалеты ўпрыгожваюць вітрыны музеяў. Сучасных майстроў і мастакоў таксама прыцягвае тема скарыстоўвання саломкі для вырабу біжутэрыі. Вырабіць нескладаныя саламяныя ўпрыгожванні зможа любы, каго прыцягвае саломка і хто захоча вытанчана разнастайнасці ў сваім гардэробе. На гэтым уроку вы навучыцеся вырабляць калье з саломкі (малюнак 1), распрацаванае мінскай мастачкай Аленай Лось.

Калье складаецца з трох відаў элементаў: каленцаў ад саламянага сцябла, пірамідальных пацерак (малюнак 2, выраб на ўроку IV) і кавалачкаў простага плоскага пляценкі з 4 саломін (малюнак 5). Даўжыня калье прыблізна складае 62-64 сантыметры.

Матэрыялы: 140 каленцаў ад саламянага сцябла (прыблізна аднолькавага памеру); 8 саломін з сярэдняй часткі сцябла дыяметрам 4 міліметры для вялікіх пацерак; 6 саломін з сярэдняй часткі сцябла дыяметрам 2,5 міліметра для маленькіх пацерак; 34 саломіны з сярэдняй часткі сцябла даўжынёй 20-25 сантыметраў і дыяметрам 3 міліметры для пляцення плоскага пляценкі; льняная нітка № 10 даўжынёй 75-80 сантыметраў, доўгая іголка сярэдняй таўшчыні.

ВЫРАБ ЭЛЕМЕНТАЎ КАЛЬЕ

Выраб калье пачнём з плеченых элементаў, таму што да мо-

манту зборкі яны павінны быць сухімі, а на гэта паграбуецца час.

А. Замачыце 36 саломін, прызначаных для пляцення. З вільготнай саломкі спляціце 36 кавалачкаў простага пляценкі з 4 саломін (апісанне пляцення прыведзена ніжэй), 9 кавалачкаў спляціце даўжынёй 10 сантыметраў і 8 кавалачкаў даўжынёй 6 сантыметраў.

Простая пляценка (малюнак 3, 4).

1. Вазьміце дзве саломіны, перагніце адну саломіну праз другую (малюнак 3 а).

2. Рабочую саломіну 2 перагніце праз саломіну 4 ад сябе і складзіце паралельна саломіне 3 (малюнак 3 б).

3. Рабочую саломіну 4 перагніце вакол саломіны 2 ад сябе і прапляціце паміж саломінамі 2 і 3 (малюнак 3 в).

4. Рабочую саломіну 1 перагніце да сабе вакол саломіны 4. Складзіце рабочую саломіну 1 паралельна саломіне 3 (малюнак 3 г).

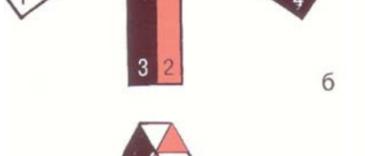
5. Рабочую саломіну 2 перагніце ад сябе вакол саломіны 3. Перапляціце рабочую саломіну 2 паміж саломінамі 3 і 1. Складзіце рабочую саломіну 2 паралельна саломіне 4 (малюнак 3 д).

6. Рабочую саломіну 4 перагніце да сабе вакол саломіны 2. Складзіце рабочую саломіну 4 паралельна саломіне 1 (малюнак 3 е).

7. Рабочую саломіну 3 перагніце ад сябе вакол саломіны 1. Перапляціце рабочую саломіну 3 паміж саломінамі 1 і 4. Складзіце рабочую саломіну 3 паралельна саломіне 2 (малюнак 3 ж).

8. Рабочую саломіну 2 перагніце да сабе вакол саломіны 3. Складзіце рабочую саломіну 2 паралельна саломіне 4 (малюнак 3 з).

Для працягу пляцення паўтарыце крокі мал. 3 г — з. Каб пляценне атрымлівалася больш шчыльным, злёгка падцягвайце яго за вольныя канцы саломін, разводзячы іх у розныя бакі ад цэнтра. Пасля выканання пляцення неабходнай даўжыні пракатайце яго качалкай на цвёрдай паверхні, пад пляценне пакладзіце 2-3 пласты тканіны, якая добра ўбірае ваду. Вы заўважыце, што пляценні будуць закручвацца па спіралі, вы можаце яшчэ вільготным элементам адкарэціраваць форму, каб яна была прыблізна аднолькавай ва ўсіх пляценках. Адкладзіце пляценкі ўбок да поўнага высыхання.

Б. Зрабіце па схеме, прыведзенай на ўроку IV, пірамідальныя пацеры (малюнак 2). Агульная іх колькасць роўная 14: 6 маленькіх пацерак і 8 вялікіх.

В. Запарце саламяныя каленцы ў гарачай вадзе на працягу 20-30 хвілін.

Г. У высохлых пляценнях зрэжце саламяныя кончыкі, як гэта паказана на малюнку 5. Памытайце, што ў вас павінна быць 9 плеченых элементаў даўжынёй 10 сантыметраў і 8 элементаў даўжынёй 6 сантыметраў.

Д. Збіраем калье (малюнак 1). Удзеньце нітку ў іголку і наніжце 20 саламяных каленцаў. Запаранымі іх нескладана будзе практуць іголкай. Затым нанізваем маленькую пацэрку, наступныя 6 каленцаў, зноў маленькую пацэрку; 3 каленцы і вялікую пацэрку; 2 каленцы і вялікую пацэрку; 2 каленцы і вялікую пацэрку; пляценку даўжынёй 6 сантыметраў і вялікую пацэрку; пляценку 6 сантыметраў і каленца і яшчэ дзве пляценкі па 6 сантыметраў — пасля кожнай нанізваем каленца; далей пляценку 6 сантыметраў і вялікую пацэрку. Далей наніжце кавалачкі пляценняў даўжынёй 10 сантыметраў, перамяжоўваючы іх каленцамі. Шэраг пляценак закончыце вялікай пацэркай. Завяршыце калье па малюнку, але ўжо ў адваротным парадку. Апошнімі вы наніжце 20 саламяных каленцаў. Канцы нітка звязьце, вузельчык можна праклеіць.

З гэтых жа элементаў вы можаце прыдумаць свой рытм набору элементаў, а таксама выкарыстаць іншыя элементы, напрыклад, зорачкі або плоскія

квадраткі, якія вы выраблялі на мінулых уроках. Саломка добра спалучаецца і з іншымі расліннымі матэрыяламі, насеннем. Арыгінальнасць і непаўторнасць вырабама надае спалучэнне саломкі з пацэркамі. Паспрабуйце зрабіць для свайго калье завушніцы. Эксперыментуйце!

Тацяна РЭПІНА.

Рэха святая ў Паставах

Адгаманіла святая. Як і след пакінула яно ў жыцці пастаўчан, што змяніла, чаму навучыла?

ПАДРЫХОЎКА ДА СВЯТА

Мой тата, экскаватаршчык ДРБУ-132, чытае кожны нумар раённай газеты "Пастаўскі край". Адтуль даведаўся, што ў Паставах адбудзецца XIII Дзень беларускага пісьменства і адразу ж патэлефанаваў мне ў Мінск, дзе я вучуся на трэцім курсе факультэта журналістыкі БДУ. "Трынка, ты ўяўляеш, наш горад выбралі для правядзення Дня беларускага пісьменства!"

Тое, што да нас у горад хутка завітае святая, адчулася адразу. Пастаўчане, пачалі нібы шпарэй хадзіць, гучней размаўляць. Адным словам, горад заварушыўся. Пачаў мяняцца на ваках. Прывязджаючы ў бацькоўскі дом, я толькі здзіўлялася такім хуткім зменам. Не, Паставы самі па сабе не прыгажэлі і за нас нішто не надаваў высакароднасць гораду. Пастаўчане ўсё рабілі самі. Асабліва летам завалася, увесь горад выходзіў на вуліцы і з самага ранку працаваў, працаваў. Я не перабольшаваў. Да свята трэба было аднавіць і прывесці ў парадак каля 100 розных аб'ектаў. Людзі выкладвалі плітку, рабілі асфальтаванне, саджалі кветкі, фарбавалі... Асабіста мне было прыемна бачыць, як хлопцы гадоў 18-25 з імпатэтам працавалі кожны дзень. Наўрад ці хто з іх ужо дазволіць брудзіць горад, бо ўсё было зроблена для сабе і сваімі рукамі.

Пісьменнікі, журналісты, краязнаўцы Паставаў рыхтаваліся да прэзентацыі свайго кнігі, многія з іх прыкладвалі вялікія намаганні, каб творы выйшлі своечасова. У школах горада і раёна хваляваліся не менш. Дом культуры ладзіў мерапрыемствы па папулярнасці беларускай мовы, літаратуры. У бібліятэцы імя Уладзіміра Дубоўкі праходзілі розныя мерапрыемствы: краязнаўчы ўрок "Вежы глядзяць праз стагоддзі", гістарычная кампазіцыя "Рэха крокаў Скарыны", выставы, дзе змяшчаліся творы паэта-земляка, які напісаў прарочыя радкі:

"О, Беларусь, мая шыпшына, залёны ліст, чырвоны цвет!
У ветры дзікім не зацінеш,
чарнобылем не зарасцеш.

Горад прыгажэў, і людзі прыгажэлі разам з ім. І вось гэты доўгачаканы і ўрачысты момант настаў.

"ПАСТАЎСКІЯ ЧЫТАННІ"

2 верасня Паставы не толькі сустракалі і размяшчалі гасцей і ўдзельнікаў, але і прапанавалі ім вельмі цікавую праграму. На ўзбярэжжы павольнай ракі Мядзелка, у трохпавярховым будынку "Старога млына" (помнік прамысловай архітэктуры каца XVIII —

пачатку XIX стагоддзя) адбылася прэзентацыя альбома песень "Сны залатыя" І. Пракаповіча, фіналіста рэспубліканскага конкурсу "Настаўнік года", і Л. Логінавай, настаўніцы школы №1, кіраўніка хору інтэлігенцыі Пастаўскага раёна, студыі ігры на гітары. Людміла Леанідаўна напісала музыку, а Ігар Міхайлавіч вершы. У альбом увайшло 14 песень на беларускай мове. Тут жа адкрылася выстава твораў жывапісу "Светачы" сябра Саюза мастакоў Алеся Цыркунова і Юрыя Фурса, каваля, які займаецца мастацкай апрацоўкай металу. У адным будынку сабраліся чатыры стыхі: слова, музыка, жывапіс і метал.

У другой палове дня адбылося адкрыццё Дома культуры. Пасля капітальнага рамонтна будынак стаў непазнавальным: сучасны інтэр'ер, тэхнічныя зручнасці. Першым мерапрыемствам у абноўленай устано- ве стала навукова-практычная канферэнцыя "Пастаўскія чытанні". Праграма канферэнцыі была распрацавана Нацыянальнай акадэміяй навук.

З дакладамі выступілі не толькі вядомыя вучоныя ў галіне мовазнаўства і культуралогіі, а таксама педагогі раёна і тэма, хто культуры ладзіў мерапрыемствы па папулярнасці беларускай мовы, літаратуры. У бібліятэцы імя Уладзіміра Дубоўкі праходзілі розныя мерапрыемствы: краязнаўчы ўрок "Вежы глядзяць праз стагоддзі", гістарычная кампазіцыя "Рэха крокаў Скарыны", выставы, дзе змяшчаліся творы паэта-земляка, які напісаў прарочыя радкі:

ПРЫГАЖОСЦЬ І ВЕЛІЧ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Бясспрэчна, Дзень беларускага пісьменства — гэта ў першую чаргу прапаганда беларускай мовы. А беларускую мову ў Паставах шануюць. Яна сродак рэалізацыі многіх творчых памкненняў. Прыкладам з'яўляецца і тое, што

урачыста прысвечаны беларускай мове, а ў школе №5 дзейнічае не толькі музей "Беларуская хатка". Нельга не прыгадаць высокі ўзровень выкладання беларускай мовы ў сярэдняй школе №2 Паставаў. Выпускніца школы Ксенія Федаронак на рэспубліканскай алімпіядзе па беларускай мове ў 2005 годзе заняла другое месца, а ў гэтым годзе — трэцяе. Зараз яна студэнтка першага курса факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

НА ПРЫСТУПКАХ ПАЛАЦА ТЫЗЕНГАЎЗУ

Надвечоркам 2 верасня святочная дзея перайшла да палаца Тызенгаўзу. Тут адбылося адкрыццё помніка Канстанціну Тызенгаўзу (1786-1853), які з 1814 года жыў у Паставах. Меў сваю рэзідэнцыю, быў членам навуковых таварыстваў розных краін. Працы знакамітага навукоўца і па сённяшні дзень з'яўляюцца крыніцамі навуковых і краязнаўчых ведаў. Канстанцін заснаваў у сваім палацы арніталагічны музей, карцінную галерэю і шмат іншага зрабіў, каб Паставы сталі вядомыя як навуковы і культурны цэнтр.

Прыкладам жа для пераймання для яго стаў дзядзька Антоній Тызенгаўз (1733-1785), які, правёўшы большую частку свайго жыцця на Гродзеншчыне, апошнія гады жыў у Паставах. За кароткі час ён зрабіў цэнтральную частку горада адной з самых прыгожых мясцін Віленскага краю.

НЕСУЧЫ ДУХОЎНАЕ СВЯТЛО

Неад'емнай часткай Дня беларускага пісьменства з'яўляецца Рэспубліканская навукова-творчая экспедыцыя "Дарога да святых" з Жыватворным агнём ад труны Гасподняй. Яна адправілася 30 жніўня з Мінска ад Свята-Духава кафедральнага сабора. Свечкі ад Непагаснай лампады духоўнасці былі запалены ў многіх населеных пунктах.

З верасня Паставы сустралі Жыватворны агонь. Людзей сабралася багата. І гэта не дзіўна, бо адданыя праваслаўнай веры на Пастаўшчыне шмат. Усяго ў ра-

ёне дзевяць цэркваў, з якіх дзве стараверскія, і сем касцёлаў. Існуе нядзельная школа пры царкве Мікалая Цудатворца. Кожную нядзелю на заняці збіраюцца і дзеці, і дарослыя. Прыходзяць усе жадаючыя, хто зрабіў свой выбар, кіруючыся пачуццямі і верай. Гэтай маленькаму ў душы агеньчыку, які разгараецца, не дае пагаснуць настаўніца Наталля Паўлаўна Сінякіна. Я таксама скончыла нядзельную школу. І магу ўпэўнена сказаць, што веды, якія там атрымала, застануцца са мной на ўсё жыццё. Раней пры царкве была толькі адна група, чалавек з 20-ці. Зараз Наталля Паўлаўна сфарміравала дзве групы, пры школе зрабілі бібліятэку, дзе кожны жадаючы можа ўзяць патрэбную літаратуру. Настаўніца не толькі праводзіць заняці, але дорыць кожнаму на свята анёла паштоўку з вершамі, якія сама піша.

Як і планавалася, пасля Хрэснага ходу да храма імя Свяціцеля Мікалая Цудатворца Мітрапаліт Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі перадаў Непагасную лампаду духоўнасці на вечнае захаўванне. Потым адбылася Божая літургія. А ўдзельнікі экспедыцыі, прадстаўнікі духавенства і ўлады пасадзілі дзве яблынькі, бо Жыватворны агонь на Пастаўшчыне ў другі раз. Першы — у 2003 годзе.

ПАДАРУНАК ПРЫРОДЫ

Надвор'е напачатку верасня прымушала хвалявацца: дождж, вецер. Напэўна, адбыўся цуд, бо ў Дзень беларускага пісьменства грэла цёпла і пячотнае сонейка. На свяце было ўсё — і беларускія песні, і беларускія народныя танцы, выставы, кірмашы. Усяго ў раёне дзесць самадзейных народных калектываў, з якіх самым выдатным з'яўляецца "Паэзер". У гэтым годзе калектыву споўняецца 15 гадоў.

І СВЯТА АТРЫМАЛАСЯ

Словы ўдзячнасці за правядзенне свята не раз пачуў Эдуард Пятровіч Казура, старшыня райвыканкама. Пад яго кіраўніцтвам, а гэта менш, чым два гады, адбыліся рэальныя змены ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, шмат зроблена па добраўпарадкаванні горада і раёна. Э. Казура перакананы, што сумеснымі намаганнямі гараджан і вясцоўцаў і далей будуць прымнажацца багаці Пастаўскага краю.

Старшыня райвыканкама заўсёды ў гушчыні вірлівага жыцця. Глыбока ведае эканоміку і сацыяльную сферу.

Свята скончылася, госці раз'ехаліся. Але засталася адчуванне гонару, бо свята беларускага пісьменства духоўна ўзбагаціла, падарыла незабыўныя сустрэчы са святарамі, пісьменнікамі, навукоўцамі, выдаўцамі, журналістамі і дапамагло знайсці новых сяброў.

Ірына ЗАЯЦ

НА ЗДЫМКАХ: ганаровыя госці: А. КОСІНЕЦ, У. АНДРЭЙЧАНКА, епіскап Полацкі і Глыбоцкі Феадосій, Л. ГУЛЯКА (на 2-й стар.); наведвальнікі свята (на 2-й стар.); урачыстае шэсце ўдзельнікаў свята; міністр інфармацыі У. РУСАКЕВІЧ уручае лаўрэату конкурсу "Мастацтва кнігі" "Залаты фаліант"; помнік Канстанціну Тызенгаўзу; на яго адкрыцці выступае старшыня райвыканкама Э. КАЗУРА.

Фота аўтара і БелТА.

Меркаванні і ўражанні

Пачатак на 2-й стар.

выканаўчаму дырэктару выдавецтва "Беларускага Экзархата — Беларускай Праваслаўнай Царквы" Уладзіміру Грозаву. Гэтая ўзнагарода — сведчанне таго, як у нашай дзяржаве ставяцца да сапраўды высокай, творчай, прафесійнай працы і ў той жа час — гэта сведчанне паважлівых узаемаадносін дзяржавы і царквы, а таксама рэалізацыі пагаднення паміж дзяржавай і праваслаўнай царквой, якое на справе выконваецца з задавальненнем і карысцю для духоўнага ўзбагачэння нашага грамадства.

Уладзімір АНДРЭЙЧАНКА, старшыня Віцебскага аблвыканкама:

— Гэта ўрачыстае дае падставы для размовы аб нашай культуры ў самым шырокім кантэксце. З тых далёкіх часоў, калі роднае слова было ўвасоблена ў друкаваны радок прайшоў не адзін век, а значэнне гэтага факта хвалюе і зараз. Стваральнікі беларускага пісьменства, па ацэнцы ЮНЕСКА, аказалі паслугу ўсёй Еўропе... Сучасны свет вельмі складаны і нетрывалы, аднак, яму зараз ёсць з чаго чэрпаць сілы. Гэтай крыніцай з'яўляецца святло пісьменства і друку.

Епіскап Полацкі і Глыбоцкі ФЕАДОСІЙ:

— Гэта асаблівы дзень у жыцці нашай краіны, у жыцці нашага народа. Мы прыехалі ў гэты невялікі, але прыгожы і ўтульны беларускі горад, каб ушанаваць сваё славуте мінулае. Многа стагоддзяў назад на нашай зямлі з'явілася крыніца духоўнасці, асветы і культуры, якая дала магутны імпульс развіццю нашай нацыі. Каля вытокаў нашага асветніцтва стаялі Кірыла Тураўскі і Ефрасіння Полацкая. На кожным з нас ляжыць вялікая мера адказнасці перад радзімай, царквой і нашым духоўным станам. Мы павінны быць святлом і соллю зямлі.

Эдуард КАЗУРА, старшыня Пастаўскага райвыканкама:

— Месцам правядзення свята наш старажытны горад, якому хутка споўніцца 600 гадоў, выбраны невпадкова. З даўніх часоў ён з'яўляецца носяць славянскай культуры, якая атрымала асаблівы росквіт у XVIII стагоддзі. Мы з павагай ставім да свайго спадчыны, беражам помнікі гісторыі, культуры і прыроды. Наш гонар — архітэктурны ансамбль у цэнтры горада, Дом рамёстваў "Стары млын", краязнаўчы музей, цудоўныя храмы, палац Тызенгаўзу. Паставы ведаюць не толькі ва ўсіх кутках Беларусі, але і ў бліжым і далёкім замежжы. Спадзяюся, што Свята беларускага пісьменства паслужыць справе духоўнага яднання людзей, пашырэнню асветніцкай дзейнасці, далейшай паспяховай працы ў імя роднай Беларусі.

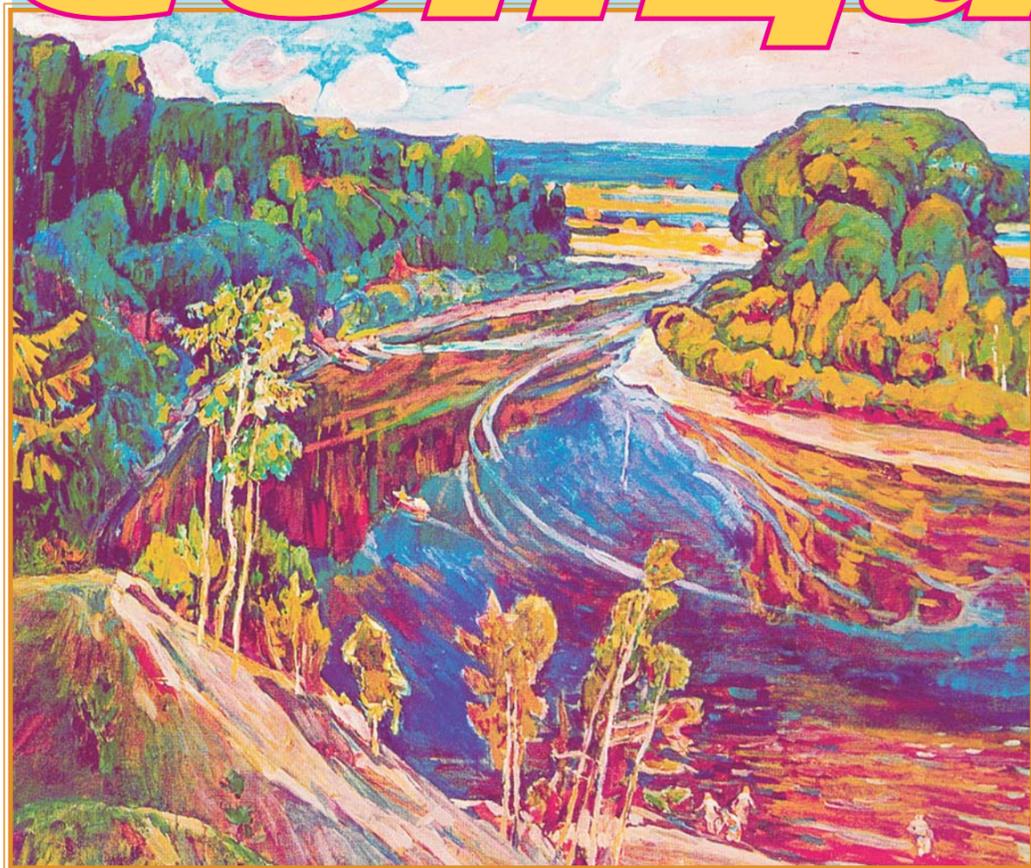
Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

А ўСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА СА ШКОЛЫ

У сістэме адукацыі Пастаўскага раёна 12 сярэдніх школ: 5 гарадскіх і 7 сельскіх. Калі спыніцца падрабязней на сельскіх школах, то ў пяці — выкладанне пачынаецца на беларускай мове. Гэта Гуцкая, Дунілавіцкая, Казлоўшчынская, Камаяская і Навасёлкаўская. У кожнай школе горада вывучаюць шэраг прадметаў на беларускай мове, ёсць стэндзі, этнаграфічныя куткі, невялікія музейныя пакоі, якія спецыяльна

Сонца на палітры

3 часам мяняюцца погляды на мастацтва, на творчасць і на ўзрост.

Каткова Сяргея Пятровіча не стала ў 65 гадоў. Зараз магу сказаць — толькі 65. Калі мне за 50, мамі знаёмым мастакам за 60 і яны натхнёна працуюць — разумееш, што гэта не ўзрост.

Кожны выбірае сабе жыццёвы шлях. Шлях мастака С. Каткова — гэта шлях мастака-настаўніка. І гэта не проста словы. Праца з дзецьмі на працягу больш чым трыццаці гадоў у студыі выяўленчага мастацтва Палаца піянераў і школьнікаў Мінска, арганізацыя школы-інтэрната для таленавітых дзяцей, праца ў мастацкім вучылішчы, спроба стварэння музея дзіцячай творчасці, арганізацыя выстаў дзіцячых твораў — ад гарадскіх да рэспубліканскіх і міжнародных — усё гэта задумы Сяргея Пятровіча.

Калі ў мастацкім музеі мы глядзім на карціну, нам усё роўна, як складваліся жыццёвыя абставіны мастака, якія пасады ён займаў. Галоўнае — яго твор. Мастак Сяргей Каткоў быў улюбёны ў прыроду. Спачатку творчага шляху мастак п'саў рэалістычна, "як бачыў", — "Даўгінаўскі тракт", "Порт на Прыпяці", "На рацэ". А потым пачаў аддаваць перавагу колеру, падкрэсленаму малюнку.

Узгадваецца выстава, якая пра-

йшла ў Мінску пяць гадоў назад у Палацы мастацтва, яна была прысвечана 90-годдзю з дня нараджэння мастака. Разам з працамі С. Каткова былі выстаўлены дзіцячыя працы і творы мастакоў — яго вучняў. Надзвычай яркая, святочная атрымалася выстава. Для сябе адзначыў, што не кожны мастак змог бы "ўтрымацца" побач з з дзіцячымі малюнкамі. А ў С. Каткова ўсе "трымаліся" побач з яго творамі.

Я вёў дзённік з таго часу, як прыехаў у Мінск і пазнаёміўся з С. Катковым. Але праз некалькі гадоў дзённік знішчыў. Апісаў у асноўным сваё жыццё і намаганні, каб стаць мастаком. Нават самыя цяжкія моманты жыцця, як мне здавалася, апісаў нежэ рамантычна. Але там быў добры матэрыял пра С. Каткова. Як зараз аб гэтым не шкадаваць?

Мастак ва ўсім дапамагаў сваім вучням. Ён да нас адносіўся сур'ёзна, як да сваіх аднагодкаў, а гэта дарагога каштуе. І да сённяшняга дня многія мастакі ганарацца, што былі вучнямі Сяргея Пятровіча Каткова.

На магіле С. П. Каткова стаіць мармуровы камень, на якім няма імя. Як сказаў яго сын, хто ведае і памятае, той прыйдзе.

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА (г. Адэса).
НА ЗДЫМКУ: работа С. Каткова "На Бярэзіне".

Выстава

Тры пакаленні Сямілетаваў

Выставу жывапісу мастакоў дынастыі Сямілетаваў пад назвай "Пакаленні" прадстаўляе мастацкая галерэя "ЛаСандр-арт" кампаніі "Мальвіна".

Старэйшы з дынастыі мастакоў — Аляксандр Федаровіч (1926-1990) — майстар жывапісу эпохі сацрэалізму, родам з Расіі, пачаў сваю прафесійную адукацыю ў Іркуцкім мастацкім вучылішчы. Пасля Вялікай Айчыннай вайны скончыў Беларускае тэатральна-мастацкае інстытут, і з 1960 года стаў удзельнікам усіх беларускіх рэспубліканскіх выстаў.

Працаваў у жанры сюжэтна-тэматычнай карціны, нацюрморта, партрэта і, пераважна, пейзажа, які дазваляў мастаку найбольш поўна выказаць пачуццё захаплення ад прыроды.

Аляксандр Сямілетаў умеў назіраць і захоўваць непаўторныя імгненні, калі заход сонца азарае чарадзейным зіхаценнем кроны дрэў у лесе, або калі лёгкая ранішняя смуга, себрабрыстым святлом паднімаючыся ад зямлі, напаяняе атмасферу таямнічым прадчуваннем новага дня.

Яго пейзажы здзіўляюць неардынарнасцю ўспрымання прыроды, нечаканасцю калюровых акцэнтаў, умелым перайсці ад сузіральнасці да філасофскага абгульнення.

Сын, Барыс Сямілетаў, шмат чаго пераняў ад бацькі. І любоў да прыроды, і любоў да мастацтва сталі сэнсам жыцця для прадстаўніка другога па-

калення дынастыі. Толькі творчы пошук ён знайшоў уласны, які адрозніваецца ад бацькавага.

Скончыўшы манументальнае аддзяленне Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута ў 1983 годзе, Барыс стаў аўтарам манументальных наценных роспісаў, вітражоў, габеленаў. У станковым жывапісе мастак адважна эксперыментуе.

Не адмаўляючыся ад мастацкага метаду, заснаванага на сузіральным успрыняцці і традыцыйным адлюстраванні прыроды, ён аддае перавагу

працэсу філасофскага пераасэнсавання рэчаіснасці, дэталёвай рэжысуры і дакладнаму малюнку да знакавай лаканічнасці. Пры тым, што колер у яго жывапісе не на першым месцы, падпарадкаваны зместу і падтрыманы пластычным рытмам, ён іграе вялікую ролю ў сістэме чытання твора.

А яго сын Іван — ён па матчынай лініі ўнук народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа — лічыць, што "жывапіс мастака — гэта люстэрка, у якім адлюстроўваецца стан душы аўтара, такі ж разнастайны, як і пера-

менліва само жыццё".

Скончыўшы ў 2004 годзе Акадэмію мастацтваў, Іван Сямілетаў займаецца кніжнай графікай, інсталяцыяй і жывапісам.

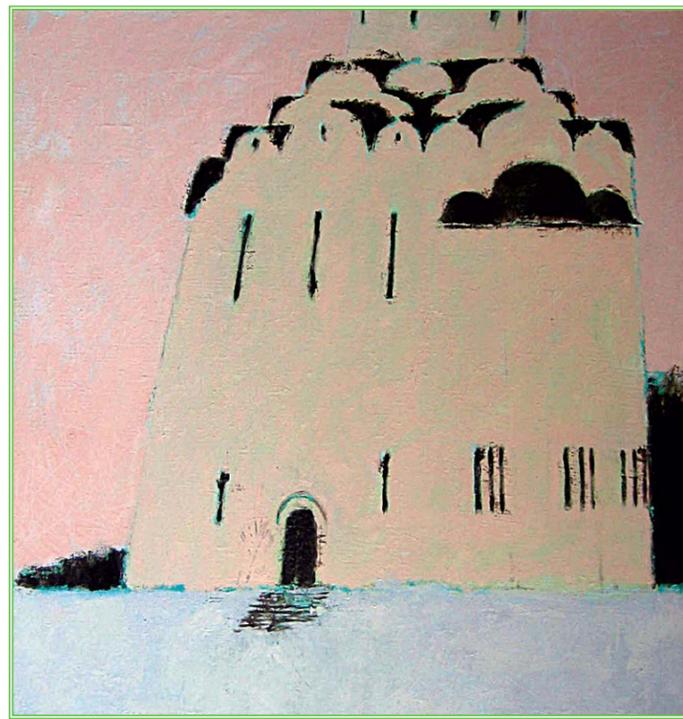
Яго захапленне сур'ёзнай класічнай музыкой нараджае маляўнічыя творы, у аснове якіх арганічна закладзены законы музычнай пабудовы, падпарадкаваныя ідэі адпаведнасці і асацыятыўнага ўзаемадзеяння музыкі і жывапісу.

Не сюжэт сам па сабе, не пэўныя падзеі цікавяць аўтара, а душэўныя хваляванні яго прыдуманых герояў, пшмат у чым падобных на маладога мастака.

Тэмы карцін Івана — маўчанне, чаканне, вяртанне, адзінота... Тэмы вечныя і невычэрпныя, якія дазваляюць аналізаваць асаблівасці ўзаемаадносін у сацыюме, што спрыяюць разуменню ўласнага "я".

Тры пакаленні, тры розныя па стылі, манеры выканання, злучаныя не толькі прозвішчам Сямілетаваў, але бязмежнай адданасцю мастацтву. Яны перадаюць адзін аднаму эстафету высокай духоўнасці і культуры.

Ларыса БОРТНІК, мастацтвазнавец.
НА ЗДЫМКАХ: карціны Сямілетаваў: Аляксандра — "У вечэрнім срэбры", Івана — "Квартэт" і Барыса — "Храм".

НАЦИОНАЛЬНИ

ОТВЕТ

Спецвыпуск №8

Вестки з Гродзеншчыны

КАМІТЭТУ ўдзячных дзецц і бацькі

Да мяне як грамадскага карэспандэнта "Голасу Радзімы" патэлефанавала старшыня суполкі лідскіх літоўцаў Марына Міцюкевіч і напрасіла напісаць у паважаную газету пра радасную падзею ў іх аб'яднанні. Размова ішла пра змястоўную паездку вучняў нядзельнай школы і актывістаў суполкі "Рута" ў Каўнас. У другой сталіцы Літвы юныя лідчане пабывалі ўпершыню і ўбачылі там шмат цікавага. Пазнаёміліся з выдатнымі мясцінамі Старога горада, наведвалі духоўную семінарыю, зааглагічны музей Тадаса Івануўскаса (Тадэвуша Івануўскага), які родам з Лідскага павета, мастацкі музей Мікалая Чурлёніса, гандлёва-забаўляльны цэнтр. Незабывае ўражанне ў дзяцей выклікала экскурсія ў музей чарцей.

— Мы вельмі ўдзячныя Камітэту па справах рэлігій і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь за фінансаванне нашай паездкі ў Каўнас, — сказала Марына Міцюкевіч. — Гэта цудоўны падарунак да пяцігадовага юбілею нядзельнай школы. Усе мы радуемся, што наша суполка "Рута" знаходзіць разуменне і падтрымку ва ўладных структурах раёна, вобласці, краіны.

ФЕСТИВАЛЬ СЯБРОЎ НА АДНОЎЛЕННЫМ КАНАЛЕ

Чарговы, восьмы па ліку фестываль "Аўгустэйскі канал у культуры трох народаў" адбыўся на адноўленай частцы воднай артэрыі. Ва ўрочышчы Дамброўка натхнёна выступалі творчыя калектывы Гродзеншчыны і суседніх Польшчы і Літвы. У праграме свята былі захапляючыя вандроўкі на лодках. Аматыры ж водных падарожжаў з Бярозаўкі (Лідскі раён) здзівілі прысутных пльывучым сродкам, што ўяўляе сабой копію плыта "Ра" Тура Хеердала, на якім ён перасёк Ціхі акіян.

Арганізатары фестывалю — Гродзенскі райвыканкам і Саюз паліякаў на Беларусі.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

Ольга ШТОКМАН, председатель объединения немецкой культуры "Мосты":

"Встречи с представителями других национальностей обогащают..."

праздники, выставки рукоделия, вышивки. Со взрослыми и детьми делали из цветной бумаги красивые оконные украшения (у немцев они популярны), различные сувениры, поделки, которые отражали национальный немецкий колорит. Приходили все, кто пожелает, не только немцы.

— **А когда зарегистрировано объединение?**

— В 1994 году официально появилось объединение немецкой культуры "Мосты", которое возглавляю по сей день. У нас есть костяк. Он постоянно задает тон.

— **Есть ли в Беларуси объединения аналогичные вашему?**

— Есть в Бобруйске. На фестивале в Гродно у нас одна площадка, и мы вместе представляем культуру немецкого народа.

— **Создание ансамбля "Одуванчики" — чья идея?**

— Инициатива исходила от меня. В этом коллективе собрались люди, которые захотели петь немецкие песни. Ансамбль существует с 1998 года и в его составе не только немцы по происхождению, но и представители других национальностей. Коллектив не-

Германию. Пели на праздниках в церквях. Много людей приходило и с удовольствием нас слушало. Мы даже записали кассету. На ней в основном немецкие песни, но есть и две белорусские.

— **Кто сегодня является партнерами общества?**

— Долгое время мы сотрудничали с Домом дружбы. Незабвенный Арсений Ваницкий открыл перед нами двери. Возникло общество "Беларусь — Германия". Я тоже входила в него. Там много было проведено культурных мероприятий, различных вечеров. Потом нам предоставил такую возможность Международный образовательный центр. Часто проводим мероприятия в Доме ветеранов. Сегодня вышли на новый этап развития. Ведь начинали с ноля, потом занятия с детьми, а теперь принимаем участие в фестивалях национальных культур в Гродно и получаем дипломы. Сотрудничаем с другими национальными объединениями.

Например, с Союзом белорусских еврейских общественных объединений и общин, которое возглавляет Леонид Левин, мы недавно провели совместный вечер немецкой и еврейской песни "Возьмемся за руки, друзья". Организовали мероприятие, посвященное 60-летию победы в Великой Отечественной войне. Получился межнациональный диалог, присутствовали фронтовики. В Доме ветеранов провели вечер "Европа — наш общий дом". Сейчас готовим следующий — "Дети разных народов — мы меч-

актуальная тема, и мы приглашаем все национальные объединения, всех желающих принять в нем участие.

Осенью планируем провести Дни немецкой культуры, а также выставки, которые тоже отнимают много времени и сил. Мы участвовали в организации выставки, посвященной объединению Германии "Десять лет спустя". На ней были представлены различные материалы послевоенной и современной Германии. Когда мы ездили в Тюрингию, нам дали много материалов, которые составили основу выставки.

— **Ольга Игоревна, вы уже очертили планы на ближайшее будущее, а о чем мечтаете?**

— Представление о немецкой культуре в Беларуси далеко не полное. Хотелось бы провести фестиваль немецкой культуры, пригласить музыкальный коллектив из Германии, а также все национальные объединения Беларуси. Мы достигли уже какой-то планки в своем развитии, но можем сделать больше, потому что накопили опыт.

— **Скажите, а в ваше объединение приходят немцы, которые приехали из Германии, работают здесь?**

— Мы не имеем возможности рекламировать себя, свои мероприятия. Но тем не менее на наши концерты граждане Германии все же приходят. Чтобы организовывать вечера, различные мероприятия, нужны люди, время, нужна реклама. Очевидно, следует прислушаться к мнению председателя Комитета Леонида Гуляко, который на совещании с руководителями общественных объединений сказал: "Мало много работать, нужно еще уметь себя показать".

— **Ольга Игоревна, вы столько сил и времени отдаете объединению, что вами движет, вдохновляет?**

— Узнавая культуру, традиции, пропускаем через себя судьбу другого народа. Встречи с представителями разных национальностей обогащают. Интересная тема — сравнение культуры, менталитетов, что общего, в чем различия? Немецкие песни все жизнеутверждающие. Но и белорусский народ настроен оптимистично. Мы живем в миролюбивом социальном ориентированном государстве, и у нас спокойная жизнь, и у нас есть такой фестиваль национальных культур, которого нет нигде.

— **Спасибо за беседу, примите пожелания здоровья, счастья и воплощения всего задуманного.**

Беседовала Валентина ГРИШКЕВИЧ.

НА СНИМКАХ: Ольга ШТОКМАН на фестивале в Гродно; участники встречи в Международном образовательном центре (слева направо) О. ШТОКМАН, Герлинда БРАУЧ — руководитель общества "Маинц — Минск" в Германии, Иван АРХИПОВ, член минского областного отделения "Русского общества".

Фото с архива О. ШТОКМАН.

однократно выступал в Германии. В Беларуси, кроме национального объединения "Мосты", есть еще и лютеранская община "Спасение". Наш ансамбль "Одуванчики" там поет духовные песни. И по церковной линии мы тоже ездили в

тою о мире живем". Возможно, он также пройдет в Доме ветеранов. Комитет по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь предлагает поддержку в осуществлении этого проекта. Очень

Літва, Вільнюс

— Я нарадзілася ў вёсцы Данилавічы Дзятлаўскага раёна Гродзенскай вобласці, скончыла вясковую беларускую школу, музычную школу па класу баяна, а ў 1986 годзе — Мінскі інстытут культуры, атрымаўшы дыплом культасветработніка, кіраўніка самадзейнага калектыву, і стала працаваць у Данилавіцкім сельскім доме культуры дырэктарам. Песні спявала і мая бабуля, і мама.

Калі я выходзіла замуж, то вяселле ладзілася па мясцовай народнай традыцыі, для чаго збіраліся звесткі ад старэйшых людзей, ад маіх родных. Напісаўшы поўны сцэнарый народнага вяселля, я развучыла песні са сваім фальклорным калектывам, які стварыла ў першы ж год у клубе. На памяць застаўся альбом вясельных фотаздымкаў.

Потым прыйшлося пераехаць у Вільнюс. Тут лёс звёў мяне з удзельнікамі клуба аматараў беларускай народнай творчасці “Сябрына”. Хору гэтага клуба патрэбен быў кіраўнік. Я стала весці ў школе ўрок музыкі і кіраваць вэкальным ансамблем “Сябрына”.

Гэтым летам мы святкавалі 15-годдзе з дня яго арганізацыі Юрыем Зімніцкім, былым артыстам філармоніі. Пераняўшы лепшыя традыцыі калектыву, захоўваючы задумку стваральніка, я стала папаўняць яго маладымі манерамі пераёмалі манеру спеваў ад бабуль, якім за 80 гадоў. Такіх людзей у сваім жыцці я яшчэ не сустракала: столькі энергіі, энтузіязму, адданасці творчасці, нягледзячы на ўзрост. Цяпер яны прыходзіць на ўсе нашы канцэрты, сустрэчы. У ансамблі спяваюць настаўнікі і бацькі вучняў нашай школы. Хоць у Вільнюсе ёсць Дом нацыянальных меншасцяў, але мы збіраемся на рэпетыцыі ў школе. Выконваем народныя песні, такія, як “Спадчына”, “Цячэ вада ў яроч”, “Гаворка беларуская”, “Каля майго церама”, “Із-пад гор-гары едуць мазуры”, “А я чарнява, гарна, кучарава”, “Як бы я ні ехала”, аўтарскія творы — Васіля Раінчыка “Родны горад”, “Спадчыну” Ігара Лучанка, песні са зборніка Івана Цітаўца “Ёсць любоў у мяне”, адна з іх — “Такія мы ёсць, беларусы” — стала гімнам беларусаў Літвы.

Нядаўна развучыла з калектывам вяселле з дыска ансамбля “Сябры”, запісанага сумесна з “Церніцай” — дэбют у нас быў на фестывалі беларускай песні.

Маю свой уласны дыск — спяваю, іграю на гітары, на баяне, і другі ўжо запісала, на Каляды будзе прэзентацыя.

Як зерне, кінутае ў зямлю, прарастае буйным коласам, так і веды, атрыманыя ў беларускай школе, даюць свае добрыя ўходы

Валянціна КАВАЛЬЧУК — настаўніца музыкі ў школе імя Ф.Скарыны, кіраўнік вакальнага ансамбля “Сябрына”, нарадзілася і вучылася ў Беларусі, скончыла беларускую школу, да гэтага часу захавала добрую беларускую гаворку.

— **Раскажыце, калі ласка, пра сваю школу з пункту погляду музычнага кіраўніка, пра калектыв настаўнікаў, якія тут працуюць.**

— У нашым калектыве былі і ёсць самадзейныя артысты з таленавітых беларускіх сем’яў. Напрыклад, бацька Лявона Каралі выкладаў музыку ў Беларускай віленскай гімназіі. Паколькі школа працягвае традыцыі той гімназіі, то мы вывучаем яе гісторыю. Ведаем, што Рыгор Шырма кіраваў хорам у Беларускай віленскай гімназіі. І цяперашняга прэзідэнта Згуртавання беларускіх грамадскіх суполак Лявона Мурашку, опернага спевака, нашы дзеці добра ведаюць: ён часта прыходзіць у школу.

Каля 30 настаўнікаў працуе ў школе, і ўсе яны людзі творчыя. Трэць з іх — беларусы, якія ў Літве выраслі і вучыліся, трэць — літоўцы, астатнія — паліякі, рускія, іншых нацыянальнасцяў. На святах, якія адбываюцца ў школе або “Сябрыне”, настаўнікі працягваюць столькі выдумкі, імправізацыі! За сто дзён да экзаменаў у нас праводзіцца “Стодзённікі” — такія капуснікі, у якіх бяруць удзел і настаўнікі, і вучні, працягваюць сваю творчасць па-беларуску. Там столькі смеху бывае, бо ўсё з гумарам, перапрабляем на сучасны манер беларускія класічныя творы, ушляхавіваючы ў сюжэт звесткі з жыцця нашай школы, прадказваючы вынікі маючых адбыцца экзаменацыйных іспытаў. Усе “Стодзённікі” запісваюцца на відэакасету, і кожны папярэдні запіс праглядаецца перад наступным, каб не было паўтараў. У нас настолькі насычаная праца, што я не ведаю, дзе канчаецца школьная праграма, а дзе пачынаецца грамадская.

Школа ўдзельнічае ў праекце, распачатым у 2005 годзе і разлічаным на тры гады. Ён называецца “Дэмакратыя і моладзь”. У яго ўключаны вучні з 7 па 10 клас з розных краін: Польшчы, Іспаніі, Аўстрыі і Нарвегіі, а з Літвы — наша беларуская школа. Чатыры вучні і чатыры настаўнікі восенню 2005 года ездзілі ў Польшчу, у сакавіку 2006 года — у Іспанію, восенню мы будзем прымаць у сябе гасцей, затым паедзем у Аўстрыю і зноў у Польшчу. Цікава тое, што падчас паездак дзеці паміж сабой размаўляюць па-англійску, жывуць у сем’ях. Дзяўчаты з майго ансамбля таксама ездзілі ў Польшчу ў рамках гэтага праекта. Трэба было прадставіць школу, для чаго падрыхтавалі здымкі, мультымедыійны праектар, а ўвесь каментарый рабіўся па-англійску, мае ж дзяўчаты праспявалі па-беларуску “Родны горад” і “Гаворка беларуская”, а па-літоўску “Зямля Літоўская” — песні з на-

шага рэпертуару. Гэты праект шмат дае дзецям. І не толькі тое, што яны ўдасканальваюць англійскую мову і могуць пабаць свет. Я заўсёды ў сувязі з гэтым успамінаю радкі з песні: “Каб любіць Беларусь нашу мілую, трэба ў розных краях пабываць”.

Нашы дзеці растуць у Літве, а ў Беларусі жывуць іх бабулі і дзядулі, таму яны ўжо не такія, як беларускія іх аднагодкі (гэта я заўважыла, калі мы з імі бывалі ў школах у Беларусі), але яшчэ не такія, як на Захадзе.

— **А кім сябе пачуваюць ваши навучэнцы, нарадзіўшыся ў Літве і ведаючы, што іх карані ў Беларусі?**

— Яны ведаюць і літоўскую, і беларускую культуру, гісторыю. Але ж яны не цалкам беларусы па сваім духу, бо многія з этнічна змешаных сем’яў, у іх літоўскае і беларускае некалькі разам. Мы спрабавалі задаваць ім такое ж пытанне, якое задалі вы мне — ніхто адназначна не адказаў. Мая дачка аднойчы прызналася, што ёй лядчэй думаць па-літоўску. Натуральна, бо моўнае акружэнне, тэлебачанне, увогуле ўся прэса на літоўскай мове. Мае ўласныя дзеці пытаюцца: “Мама, а калі ты паедзеш жыць на вёску ў Беларусь?”. Кажу: “А што гэта вы прыдумалі?”. Яны адказваюць: “Мы ж на лета едзем да бабулі, а нашы дзеці куды будуць ездзіць?”. Хочучы, каб традыцыі заставаліся і сям’я ў Беларусі — таксама. Гэтага нельга адрачыся, гэта для іх святло.

Стваральнік нашага вакальнага ансамбля “Сябрына” Юры Зімніцкі пакінуў у спадчыну школе ўнікальную калекцыю кактусаў, якую даглядаюць вучні. Некаторыя экзэмпляры сябры прывозілі для яго з падзеі — дзён, калі вялікая дэлегацыя з Беларусі наведвала Адэсу і прыняла ўдзел у свяце славянскага пісьменства і дзён газеты “Голас Радзімы”. Тады ж былі прывезены нам каштоўныя падарункі — падручнікі і метадычная літаратура па выкладанні беларускай мовы ў створанай пры беларускай абшчыне нядзельнай школе. Гэту акцыю мы ўспамінаем з вялікай удзячнасцю, паколькі літаратура і падручнікі дапамаглі дзецям нашых землякоў не толькі авалодаць беларускай мовай, але і прыняць удзел у конкурсе-фестывалі нядзельных школ нацыянальна-культурных таварыстваў “Крыніца майстэрства”, які праводзіўся па ініцыятыве ўпраўлення ўнутранай палітыкі Адэскага гарвы-

свету. А яшчэ ў нас заснавана грашовая прэмія імя Зімніцкага для вучняў 11-12 класаў, якую даюць за любоў да роднай мовы. Гэтую прэмію ўручаюць 1 лютага на Дзень гімназіі, калі мы запрашаем усіх выпускнікоў.

— **Ці праводзіце святы беларускага народнага календара, у якіх і мова, і мастацкая творчасць беларусаў праяўляюцца найбольш поўна і цікава?**

— Мы спраўляем Купалле, якое праходзіць вельмі цікава. Перад зімовымі канікуламі арганізоўваем у школе Калядкі. Сястра-манашка вядзе рэлігійныя заняткі, а я рытуую з дзецьмі калядныя абыходы па класах. Заходзім ва ўсе кабінеты абавязкова з Казой, Дзедам, Мядзведзем, Механошам, Звездаром. Песні — традыцыйныя абрадавыя. Дапамагаюць усе, хто можа. Адзін з нашых спонсараў, як зараз кажуць, — Аляксей Анішчык, чалавек ужо ва ўзросце, перадаў нам гару літаратуры і нават чыстыя нотныя сшыткі. Былая вучаніца Беларускай віленскай гімназіі Міраслава Русак падаравала мне зборнік беларускіх песень, які выдадзены ў Вільні ў 1925 годзе. Педуніверсітэт дапамагае літаратурай. Я ўдзячна ўсім. Сяброў школы мы запрашаем на 1 верасня і на апошні званок, на святы, якія ладзіць “Сябрына”, на Каляды. Тое, што мы закладаем у навучанне дзяцей беларускай мовы і культуры — канкама. Для правядзення конкурсу была створана камісія з вядомых у горадзе філолагаў і выкладчыкаў — прадстаўнікоў нацыянальных аб’яднанняў. Конкурс праводзіўся ў форме адкрытых урокаў, а аўтарытэтнае журы давала адзнаку якасці матэрыялу, што выкладаў педагог, форме пабудовы ўрока, а таксама ведам па засваенні роднай мовы навучэнцамі.

Наш канкурсант, педагог Любоў Лісіцкая, падрыхтавала цудоўны матэрыял, звязаны з прыродай Беларусі, гістарычным мінулым і перспектывамі краіны. Яе вучні прадэманстравалі добрае веданне беларускай мовы, а ўрок завяршыўся выкананнем беларускай народнай песні “Ой, да на даліне каліна”.

Гэта зрабіла вялікае ўражанне на журы і прынесла радасць беларусам, ветэранам вайны, членам нашай абшчыны, якія прысутнічалі на ўроку. Па заканчэнні ўрока дзецям былі раздадзены кнігі беларускіх пісьменнікаў, якія падрыхтавала член праўлення Нацыянальна-культурнага аб’яднання “Беларусь”, дырэктар аб’яднанага сістэмы дзіцячых бібліятэк горада Адэсы Г. Лазарава.

Па выніках конкурсу беларуская нядзельная школа заняла адно з прызавых месцаў. Адзначана граматай Адэскага гарвыканкама і каштоўным падарункам. Вучням уручаны наборы канцылярскіх прылад і арганізаваны пачастунак.

Фёдар КАВАЛЕВІЧ, старшыня праўлення НКАГ “Беларусь”.

Украіна, Адэса

Падручнікі з Беларусі спатрэбіліся

Гэта зрабіла вялікае ўражанне на журы і прынесла радасць беларусам, ветэранам вайны, членам нашай абшчыны, якія прысутнічалі на ўроку. Па заканчэнні ўрока дзецям былі раздадзены кнігі беларускіх пісьменнікаў, якія падрыхтавала член праўлення Нацыянальна-культурнага аб’яднання “Беларусь”, дырэктар аб’яднанага сістэмы дзіцячых бібліятэк горада Адэсы Г. Лазарава.

Па выніках конкурсу беларуская нядзельная школа заняла адно з прызавых месцаў. Адзначана граматай Адэскага гарвыканкама і каштоўным падарункам. Вучням уручаны наборы канцылярскіх прылад і арганізаваны пачастунак.

Фёдар КАВАЛЕВІЧ, старшыня праўлення НКАГ “Беларусь”.

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: спявае Валянціна
КАВАЛЬЧУК.

Фота Кацярыны НЕМАГАЙ.

Алена ЛЫТКІНА (Расія, Комі):

"Пераемнасць — гэта надзейна"

З Аленай ЛЫТКІНАЙ наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ пазнаёмілася на курсах-стажыроўцы, праведзеных сёлета для кіраўнікоў і прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі беларусаў замежжа таварыствам "Радзіма" пры падтрымцы Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Беларусі. Яна з'яўляецца членам Савета нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусь" у Рэспубліцы Комі, працуе ў Міністэрстве культуры і нацыянальнай палітыкі спецыялістам аддзела па рабоце з нацыянальна-культурнымі аўтаноміямі, міжрэгіянальнага і міжнароднага супрацоўніцтва.

— Алена Васільеўна, з'яўляючыся членам Савета, вы адказваеце за пэўны накірунак работы, чым кіраваліся пры выбары?

— Паколькі гэта грамадская арганізацыя, мы стараемся ўсё рабіць разам, удзельнічаем у падрыхтоўцы розных нашых мерапрыемстваў. У цэлым накірунак, які я стараюся весці пастаянна, гэта работа са сродкамі масавай інфармацыі. Акрамя мяне, гэтай справай займаецца Мітрафан Іванавіч Курчакін — член Саюза журналістаў Рэспублікі Комі, заслужаны работнік культуры. Ён з'яўляецца рэдактарам кнігі "След на севернай земле", якая ў сакавіку гэтага года выйшла з друку.

— Ваша пасада дапамагае вам у грамадскай рабоце?

— Толькі тым, што я добра ўяўляю, што трэба рабіць, магу аналізаваць вопыт работы іншых аўтаномій. А так работа ёсць работа, а грамадскія абавязкі — гэта ўжо покліч сэрца. Калі сэрца ты на Радзіме, то, жывучы далёка ад яе, будзеш шукаць аднадумцаў, рабіць усё, каб аднавіць у памяці ўспаміны і мець новыя звесткі пра родныя мясціны.

Рэспубліка Комі — шматнацыянальная, дзе кожная аўтаномія праводзіць пэўную культурна-сацыяльную работу. Кожны год у Дзень прымірэння і згоды Прэзідэнт Рэспублікі Комі сустракаецца і гутарыць з кіраўнікамі нацыянальна-культурных аўтаномій, якія могуць выказаць свае праблемы і папрасіць дапамогу. Мы, напрыклад, атрымалі фінансаванне на выданне кнігі "След на севернай земле". Тэма палітычных рэпрэсій для Рэспублікі Комі балючая, бо тут адбывалі пакаранне палітычных зняволенаў, многія загінулі і навечна засталіся на гэтай зямлі. Помнік ахвярам нагадвае нашчадкам пра гэтую ганебную старонку нашай гісторыі. Дагэтуль сваякі шукаюць магілы нявінна асуджаных. У нас ёсць дабрачынны фонд "Пакайне", які ўзначальвае Міхаіл Рагачоў — ён займаецца гэтым на прафесійнай аснове і выдае тамы кніг пад той жа назвай, якую мае фонд.

— Ці ёсць у вас памяшканне, дзе можна было б сабрацца разам, куды мог бы звярнуцца па дапамогу любімы беларус?

— У нас ёсць пакойчык для работы, які мы называем сваім офі-

сам, а ў ім — бібліятэчка, стэнд, дзе змяшчаем здабытыя матэрыялы, тут жа знаходзіцца беларуская дзяржаўная сімволіка, партрэт Прэзідэнта Беларусі. Многія фатаграфуюцца на фоне партрэта Аляксандра Лукашэнкі і называюць яго "наш бацька". Мы захоўваем тут даргі падарунак — тэлевізар, падараваны Аляксандрам Рыгоравічам падчас яго прыезду ў Сыктывіцкар і сустрэчы з нашым актывам.

— Якія святы вы будзеце праводзіць у бліжэйшы час?

— Штогод увосень, калі заканчваецца палявыя работы, праводзім свята ўрадажаю. Летам кожны гараджанін, маючы ўчастак зямлі, вырошчвае там садавіну і гародніну, ягады і з задавальненнем паказвае свае дасягненні на выставе-кірмашы. Расказваем у мастацкай форме пра земляробчыя абрады, зажынкі і дажынкі ў беларусаў. У Комі ёсць газета "Красное знамя", а пры ёй — дадатак "Дом, сад и огород", дзе пастаянна друкуюцца артыкулы нашых актывістаў Уладзіміра Дуксы, Феафана Панько і іншых, я таксама там друкуюся.

— Ці маеце нейкія мастацкія калектывы?

— У нас ёсць хор, які яшчэ не выбраў для сябе назву, — ён спявае беларускія народныя песні, а таксама песні на мове комі і рускай. Гледачы звычайна добра прымаюць іх выступленні, якія з кожным годам становяцца ўсё больш дасканалымі. У калектыве 15 чалавек. Дзякуючы Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь, хор выступае ў прыгожых беларускіх касцюмах, якія дасланы з Радзімы. Колькасць харыстаў расла, нам спатрэбілася больш касцюмаў, і пашыць іх нам дапамагла адміністрацыя горада Сыктывіцкара. Радуе тое, што ў калектыве прыходзіць моладзь. Нашы хлопцы і дзяўчаты бяруць актыўны ўдзел у мерапрыемствах, якія наладжвае Міністэрства культуры і нацыянальнай палітыкі для ўсіх аўтаномій годна прадстаўляюць беларускія песні, традыцыі, нацыянальную кухню. Дзіўнагорскі культурны цэнтр рэалізоўваў праект "Мір у тваім доме", і маладыя беларусы ў ім удзельнічалі.

— Гэта выдатна, што вы клапаціцеся пра будучыню, працуеце з маладымі беларусамі. Калі хочаш нешта зрабіць, то абавязкова зной-

дзеш выйце і цікавыя формы працы.

— Нашы актывісты працуюць на энтузіязме. Прыкладам для нас, натхняльнікам ва ўсіх справах з'яўляецца завадатар Аркадзь Сцяпанавіч Крупенька. Нядаўна мы яго зноў абралі сваім кіраўніком, аб'явіўшы: пажыццёва. З ім працаваць лёгка, радасна. Кожнага ён падтрымае, не абміне ўвагай. Ён пенсіянер, але кожны дзень ходзіць у наш офіс, як на працу. Кіраваць намі нялёгка, бо ў кожнага свая работа, сям'я, розныя клопаты. Мы вельмі паважаем і любім свайго кіраўніка.

— Раскажыце, калі ласка, пра сябе і свае карані ў Беларусі.

— Я карэнная беларуска, нарадзілася ў Брэсце, тата родам з Драгічынскага раёна, мама — мінчанка. Дзявочае маё прозвішча Жытковіч. Калі мне было гадоў пяць, сям'я пераехала на новае месца працы бацькі ў Комі. У адпачынак мае бацькі і я ездзілі ў Беларусь кожны год. Я гасцявала ў Брэсце і ў Мінску — у бабуль. Калі паўстала пытанне, куды паступаць вучыцца, выбралі Сыктывіцкар. Я скончыла філфак педагагічнага ўніверсітэта і засталася працаваць у гэтым горадзе, выкладала ў школе. Лічу, што пашанцавала, што я пазнаёмілася з самым галоўным беларусам у Комі — Аркадзем Сцяпанавічам Крупенькам, які раскажаў пра беларускую аўтаномію і яе дзейнасць. Тое асяроддзе, якое я там знайшла, стала мне родным, бліжэй, гэта былі роднасныя душы землякоў, зносіны з якімі прыемныя і цікавыя. Знаёмілася з нашай аўтаноміяй і іншымі, кола маіх інтарэсаў пашыралася, а потым стала працаваць у Міністэрстве культуры і нацыянальнай палітыкі. Так што, калі больш поўна адказваць на ваша папярэдняе пытанне, то якраз вопыт працы ў нашай беларускай аўтаноміі стаў асновай для маёй работы ў міністэрстве. Раней у нас было асобнае Міністэрства па справах нацыянальнасцяў, а ў 1993 годзе яго аб'ядналі з Міністэрствам культуры.

— З кім вы звязалі свой лёс, ці падзяляе муж ваша імкненне працаваць у беларускай аўтаноміі?

— Я выйшла замуж за прадстаўніка народа комі. Які ж гэта добразычлівы народ, людзі ў паводзінах надзвычай прыстойныя! Мы не адчуваем сябе чужымі сярод іх, як і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў. Муж з разуменнем адносіцца да маёй грамадскай работы. Часта друкуюе мае сцэнарыі, калі я стамляюся, сканіруе фатаграфіі і шмат у чым іншым дапамагае.

— Ці прыдасца вам у далейшай рабоце стажыроўка ў Мінску?

— Я думаю — абавязкова. Акрамя таго, што было цікава, такая разнастайная праграма стажыроўкі з удзелам у выставе СМІ Беларусі, мы дзяліліся вопытам, я шмат даведалася і выкарыстаю гэта ў той ці іншай ступені. Набылі ў Мінску літаратуру, што для ўсіх удзельнікаў стажыроўкі вельмі важна. Я планую падрабязна раскажаць пра сваё ўражанні на рабо-

це і ў аўтаноміі.

З верасня пачынаецца больш напружаная работа. Удзельнічаем у тэлевізійным праекце "На зямлі сваёй": кожная нацыянальна-культурная аўтаномія раскажа пра сваю краіну і традыцыі, пра сваю дзейнасць. Летась 2 красавіка мы распрацавалі тэму пра стварэнне Саюзнай дзяржавы — гэта была цэлая перадача ў прамым эфіры. На Новы год бралі ўдзел у перадачы сумесна з іншымі аўтаноміямі. Увогуле супрацоўніцтва з тэлебачаннем — перспектывы накірунак, будзем яго развіваць. Ведаю, што адзін з тэлеканалаў Рэспублікі Комі супрацоўнічае з беларускім тэлебачаннем. Магчыма, удасца пашырыць гэта супрацоўніцтва, сістэматызаваць яго. Хацелася б яшчэ прыехаць на такую вучобу ў Мінск і раскажаць пра вынікі, якіх удалося дабіцца.

— Некалькі слоў пра вашы ўражанні ад апошняй паездкі на Радзіму.

— Я прыехала на машыне са сваімі бацькамі. Трэба адзначыць, што беларускія дарогі цудоўныя, дагледжаныя, абапал іх — дагледжаныя палі, апрацаваныя дбайнымі гаспадарамі. Родны Мінск вельмі папрыгажэў. Раскажу ўсім беларусам, як ён зараз выглядае, асабліва ўразіла мяне падсветка вечарам. Брэст — дагледжаны горад, развіваецца як абласны цэнтр. Усё гэта вельмі радуе.

Мне здаецца, што мае родныя і знаёмыя ў Беларусі не надта і цэняць тое, што маюць. Каб ад'ехаліся куды далей, то адразу б адчулі розніцу.

Я пакідаю Мінск са шчымым вачуццём: магла б тут жыць, у гэтым цудоўным горадзе, у роднай Беларусі... Не, не шкадую, што вучылася і засталася ў Комі. Набыла цікавую прафесію, знайшла сваю палавінку і застануся там жыць, але ўзровень жыцця ў Беларусі зусім іншы, людзі адчуваюць сябе годна.

Я захапляюся тымі зменамі, якія адбыліся ў Беларусі ў апошнія гады. Клопат пра нямоглых пенсіянераў, крэдытаванне моладзі, падтрымка сям'і, іншыя сацыяльныя льготы... Можна пералічыць шмат тых пераваг, якія маюць беларусы параўнальна з іншымі народамі рэспублік былога СССР. Ва ўсім тут адчуваецца клопат пра людзей. Некалькі сем'яў нашых актывістаў вярнулася ў Беларусь. Мае бацькі таксама думаюць пра тое, каб пераехаць на Радзіму. Хоць гэта не так проста: пенсіі, грамадзянства, льготы, жыллё, уласнасць... А пакуль што — бываеце, землякі, да наступнай сустрэчы! Па-клон вам і прывітанне ад беларусаў з Комі!

НА ЗДЫМКУ: Алена ЛЫТКІНА.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Расія, Комі

Паважаная рэдакцыя! Вялікае дзякуй за цёплую і грунтоўную рэцэнзію на кнігу "След на паўночнай зямлі". Дарчы, яе па асабістай ініцыятыве Прэзідэнт Рэспублікі Комі ўручыў Прэзідэнту Беларусі Аляксандру Лукашэнку, калі быў у Мінску...

Мітрафан КУРАЧКІН.

З сардэчнай павагай,

Польшча

Энцыклапедыя аднаго рэгіёна

створана намаганнямі польскіх беларусаў айца Рыгора Сосны і Дарафея Фіёніка

Добра вядомыя чытачам "Голасу Радзімы" польскія беларусы — праваслаўны свяшчэннік доктар Рыгор Сосна і культурыолаг Дарафей Фіёнік — апублікавалі сваю новую сумесную манаграфію аб адным з даволі характэрных беларускіх месцаў у сучаснай Польшчы — Шчытах і іх ваколіцах (O.Grzegorz Sosna, Doroteusz Fionik. Szczuty: Dzieje wsi i parafii. Bielsk Podlaski — Ryboly — Bialystok, 2005). Кніга выдадзена ў

Расія, Новасібірск

Буйнае жыта беларускай музыкі

Я пасею песні
На радзімых гонях,
Можа, яны ўзыйдуць,
З ветрам загамонаць.

Зашумяць, як жыта
Буйнае калоссем.
Загудуць мо ў небе
Спевам-сугалоссем.

Хай ляцяць,
Як у небе зусі,
І пляюць аб долі
Маці-Беларусі!

Гэтымі словамі адкрыўся ключны гала-канцэрт фестывалю-конкурсу беларускай інструментальнай музыкі "Карані святства адвечныя ў музыцы Белай Русі" на сцэне Палаца культуры імя Горкага ў горадзе Новасібірску.

На працягу некалькіх гадоў напярэдадні Дня горада Беларускай культурна-асветніцкай цэнтр у імя святой Евфрасініі Полацкай праводзіць гарадскія і рэгіянальныя фестывалі, прысвечаныя роднай Беларусі. На гэты раз свята сабрала тых, хто валодае іграю на музычных інструментах, і праз музыку здольны выказаць сваю любоў да шматграннай і самабытнай беларускай культуры. Склад журы фестывалю выклікаў траітанне і адначасова захапленне ўдзельнікаў: лаўрэаты ўсерасійскіх і міжнародных конкурсаў, уладальнікі Гранпры конкурсу "Залаты акардыён" (ЗША), залатых медалёў конкурсу Іегудзі Менухіна (Японія) дацэнты Новасібірскай кансерваторыі Андрэй Раманаў і Андрэй Кугаеўскі, прафесар Юрый Марчанка, кіраўнік ансамбля "Белія Росы", удзельнік "Славянскага базару ў Віцебску" Аляксандр Фяршалаў, саветнік аддзялення Пасольства Рэспублікі Беларусь у Новасібірску Ігар Саўко, старшыня праўлення БКАЦ Іван Панасюк, старшыня арткамітэта, дырэктар БКАЦ Аляксандр Лагудзенка, а ўзначаліў журы заслужаны дзеяч культуры Рэспуб-

друкарні Супраськага Благовешчанскага манастыра пад грыфам Беларускага гістарычнага таварыства.

Без перабольшвання, том у 400 старонак, які змяшчае звыш 200 ілюстрацый — энцыклапедыя беларускага культурнага, гаспадарчага і рэлігійнага жыцця на крайнім захаднім памежжы тэрыторыі былога Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага непалітычна ад Бельска-Падляскага.

Пачынаючы сваё апавяданне літаральна з эпохі ранняга сярэднявечча, аўтары заканчваюць яго днём сённяшнім — аглядам і аналізам той спадчыны, якая дасталася цяперашнім беларусам Польшчы ад іх продкаў, што стагоддзямі жылі ў гэтых мясцінах. Да несумненнага плюсаў манаграфіі належыць увядзенне ў навуковы абарот велізарнага архіўнага матэрыялу, назапашанага аўтарамі ў выніку нястомных пошукаў у самых разнастайных зборах: найперш прыватных, царкоўных і дзяржаўных.

Пры чытанні гэтай і шматлікіх іншых кніг а. Рыгора Сосны і Дарафея Фіёніка ў нас неаднаразова ўзнікала думка — як пажадана было б бачыць

падобныя манаграфічныя крэатыўныя працы, якія б датычыліся пэўных вёсак і прыходаў сучаснай Беларусі! На жаль, менавіта такіх ґрунтоўных, напісаных на каласальным гістарычным матэрыяле энцыклапедычных выданняў пра тую або іншую вёску Беларусі пакуль не выдадзена. Прыклад беластоцкіх беларусаў паказальны, ён сведчыць аб тым, што энтузіязм, пачуццё роднага, адказнасць перад сваімі продкамі і нашчадкамі могуць быць пуцяводнай зоркай, нястомным бескарыслівым матывам пры стварэнні буйных прац, прывечаных айчынай культуры.

Хочацца пажадаць даследчыцкаму дуэту польскіх беларусаў, а. Рыгора Сосне і Дарафею Фіёніку, новых адкрыццяў, паспяховага фарміравання школы іх паслядоўнікаў на падляскай зямлі, якая дала гэтулькіх выдатных беларускіх культурных дзеячаў, у тым ліку аб'яднаных цяпер у шэрагах Беларускага гістарычнага таварыства.

Юрый ЛАБЫНЦАЎ,

Ларыса ШЧАВІНСКАЯ (Масква).
НА ЗДЫМКУ: Вокладка кнігі а. Рыгора Сосны і Дарафея Фіёніка "Шчыты".

лікі Беларусь Дзмітрый Равенскі, які літаральна за месяц да фестывалю са сваім ансамблем "Дударыкі" даў дабрачынны гастрольны тур па Новасібёрскай вобласці і канцэрты ў Новасібёрску. Сярод ганаровых гасцей — Уладзімір Паўловіч, саветнік-пасланец Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, настояцель царквы святой Ефрасінні Полацкай айцец Дзмітрый, дырэктар тэлеканала "Маладая культура Сібіры" Юрый Служанка.

Першым выступіў аркестр рускіх народных інструментаў з рабочага пасёлка Масляніна пад кіраўніцтвам народнага музыканта і кампазітара Генадзя Маісеева. На яго музыку напісаў вершы член БКАЦ Пётр Панасюк, атрымалася песня, якую выканала салістка Ганна Долбава:

Не машы, березонька,
косынкай,
От родной земли не отрекусь
В каждом сердце памяти
тропинка,
В каждом сердце —
наша Беларусь!

Выдатнымі былі апрацоўка песні "Саўка і Грышка" ў выкананні дзіцячага аркестра народных інструментаў (кіраўнік В. Дутава), варыяцыі на тэму беларускай народнай песні для сінтэзатара маскоўскага кампазітара Красільнікава ў выкананні Дзімы Тэна (кіраўнік Л. Шчаслівенка), цудоўна гучаў дуэт Антона Пяткевіча і Юлі Запольнавай, які падрыхтаваў бацька Антона — заслужаны дзеяч Усерасійскага музычнага таварыства, удзельнік БКАЦ Яўген Пяткевіч, і многія іншыя творы.

2006 год абвешчаны ў Новасібёрску годам сям'і, і выступленне сямейнага ансамбля Сапрыгіных "Белы бусел" унесла новыя фарбы ў канцэртную праграму — яны выканалі песню "Касіў Ясь канюшыну" ва ўласнай апрацоўцы.

Здзівіла сваім выступленнем вучаніца Дзіцячай школы мастацтваў № 14 Марына Ліхачова — упершыню ў Новасібёрску яна на рамы выканала твор беларускага кампазітара XIX стагоддзя Напалеона Орды "Успамін аб сваім юнацтве".

Выбухам апладысмантаў зала вітала з'яўленне на сцэне першага ў горадзе цымбаліста. Алег Новікаў, выкладчык музычнай школы № 7 з ансамблем "Экспрэсіён" выканаў беларускую народную песню "Як я ехаў да яе".

Весела прагучалі полькі "Янка", "Лявоніха", "Бульба", "Тра-суха" ў выкананні духавых аркестраў малодшых і старэйшых класаў ДШМ № 7, маладзёжнага аркестра рускіх народных інструментаў ДК імя Горкага.

Найбольшую колькасць нумароў і заключную песню "Белая Русь" ў выкананні ансамбля "Зоркі Сібіры" прадставіла музычная школа № 7, якая ўжо не першы год супрацоўнічае з Беларускай культурна-асветніцкім цэнтрам. Выхаванцы школы і сталі лаўрэатамі гарадскога фестывалю-конкурсу беларускай інструментальнай музыкі.

Напрыканцы фестывалю старшыня журы Дзмітрый Равенскі павіншаваў удзельнікаў цудоўнага свята і выказаў падзяку ўсім, хто за тысячы кіламетраў ад Беларусі захавае і перадае сваім дзецям музыку Беларусі.

Персанальны прыз першаму цымбалісту Новасібёрска ўручыў старшыня праўлення БКАЦ Іван Панасюк.

Усе ўдзельнікі заключнага канцэрта атрымалі каштоўныя прызы — музычныя цэнтры, плеееры, музычныя інструменты, дзякуючы падтрымцы сяброў і партнёраў Беларускага культурна-асветніцкага цэнтры: кампаніі "Новасібёрск-колермет" і асабіста старшыні савета дырэктараў Івана Панасюка; адміністрацыі Заводскага раёна Мінска і асабіста кіраўніка адміністрацыі Вячаслава Юхновіча; гандлёвага дома "Ліфт" і яго дырэктара Андрэя Бялова; кампаніі "Сібдзельсервіс" і дырэктара Уладзіміра Камоллава; гандлёвага дома "Мілавіца-Новасібёрск" і яго дырэктара Аляксандра Буслава; гандлёвага дома Мінскага трактарнага завода "МТЗ-Сібір" і яго дырэктара Ільі Ларына; кіраўніка новасібёрскага аддзялення Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі ў Новасібёрску Ігара Саўко.

Пад звонкі смех і апладысменты вядучая канцэрта Людміла Шчаслівенка для ўсіх, хто выконваў "Перапёлачку" (а такіх выканаўцаў было вельмі шмат) вынесла на сцэну кошык з перапылінымі яйкамі.

Свята атрымалася. У чарговы раз Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр падарыў сібіракам радасць ад дакранання да беларускай музыкі — велічнай і цудоўнай, якая стагоддзямі жыве на сібірскіх зямлях.

Людміла ШЧАСЛІВЕНКА,
намеснік дырэктара БКАЦ.

Андрэ МАРУА

Мірына

Крысціян раздражнёна пярэчыў:

— А якая тут можа быць роля для Месер? Яна цудоўная камедыйна актрыса, ёй выдатна ўдаюцца вобразы Мюсэ і Марыва, але што ёй, скажыце на міласць, рабіць у палітычнай трагедыі?

— Ах, каханы мой, вы змешваеце абсалютна розныя праблемы! Размова ідзе зусім не пра тое, што Элен будзе рабіць у палітычнай трагедыі. Усё значна прасцей — размова ідзе пра тое, што зрабіць, каб Леон Ларан жыў у добрай згодзе са сваёй каханкай.

— Элен Месер — каханка Леона Ларана?

— Вы зваліліся з неба, дарэчы?! Яны жывуць разам вось ужо чатыры гады.

— Акуль я мог гэта ведаць? І пры чым тут мая п'еса? Дык вы думаеце, што Ларану хочацца...

— Я не думаю, Крысціян, я цвёрда ведаю, чаго Ларан хоча і, калі вы яго да гэтага справакуеце, папрасіць ролю для Месер. Заўважу, дарэчы, што, на мой погляд, не так ужо цяжка даставіць яму гэтае задавальненне. Чаму б вам не ўвесці яшчэ адну дзючочую асобу...

— Ні за што! Гэта разбурыць усю кампазіцыю маёй п'есы...

— Справа ваша, Крысціян... Але мы яшчэ вернемся да гэтай тэмы...

Яны і на самой справе вярнуліся да гэтай тэмы, калі Леон Ларан, які стаў навісць усе больш заклапочаным і хмурым, пачаў гаварыць пра цяжкасці пастаноўкі, пра былыя абавязальствы тэатра, пра будучыя гастролі. Крысціян, якому з тае пары, як ён закончыў п'есу, карцела ўбачыць яе на сцэне, таксама стаў раздражнёным і панурым.

— Сябар мой, — сказала яму Клер. — Пакіньце мяне як-небудзь самасам з Ларанам. Мне ён адважыцца выказаць усё, што ў яго на душы, і я абяцаю вам усё ўладкаваць... Зразумела, з умовай, што вы напішаце жаночую ролю.

— Ды як гэта я напішу?! Не магу ж я перарабляць п'есу з-за капрызу...

— Ай, Крысціян, гэта ж лягчэй лёгкага, ды яшчэ пры вашай бязмежнай фантазіі. Ну вось хаця б у другой дзеі, калі македонцы арганізуюцца ў Афінах пятую калону, чаму б ім не скарыстацца паслугамі разумнай куртызанкі, сяброўкі ўплывовых афіянаў, банкіраў, дзяржаўных дзеячаў... Вось вам затавы персанаж і, дарэчы, цалкам праўдападобны, не?!

— Гм, у гэтым нешта ёсць. А ведаеце, вы маеце рацыю, вельмі цікава паказаць сакрэтныя метады прапаганды, старыя як сусвет...

Клер ведала, што кожнае зерне, кінула ва ўяўленне Крысціяна, абавязкова дасць парастак. Цяпер яна ўзяла за Ларана і тут гэтаксама атрымала поўную перамогу.

— Ах, што за цудоўная думка! — з палёгкай сказаў Ларан. — Разумеюце, я не адважваюся сам загаварыць пра гэта з вашым мужам — да яго немагчыма падступіцца, калі размова ідзе пра яго творы, — але публіка вельмі класка прымае творы без жанчын... Нават Шэкспір у "Юліі Цэзары"... Ды і Карнель увёў у драму Гарацыяў фігуру Сабіны, а Расін Арысію ў міф пра Федру... І потым, мадам, вам я прызнаюся адкрыта: я не хацеў бы ставіць п'есу, у якой для Элен няма ролі... не хацеў бы... Разумеюце, яна маладая, яна прывязана да мяне, але яна любіць танцаваць, як аэню баіца адзіноты. Калі я буду кожны вечар заняты ў тэатры, яна пачне праводзіць час з іншымі мужчынамі, і, прызнаюся вам, я ззублю пакой. Але калі ваш муж напіша для яе маленькую ролю, усё наладзіцца... Праз тыдзень мы пачнём рэпетыцыі...

Так нарадзіўся вобраз Мірыны. Заканчэнне. Пачатак у №33-35.

Ствараючы яе, Крысціян прыпамінаў адначасова і некаторых герцаінь Арыстафана, жанчын дасціпных і цынічных, і каетак Марыва, іграючы якіх Элен Месер здабывала першыя лаўры. З гэтага парадаксальнага спалучэння, да здзіўлення самога аўтара, нарадзіўся арыгінальны і прывабны вобраз. "На рэдкасць выйгрышная роля", — гаварыў Ларан.

Клер запрасіла Элен Месер на абед, каб Менэтрые змог прачытаць ёй новы варыянт п'есы. Элен была чароўнай маленькай кабетай з доўгімі апушчанымі вейкамі, асцярожнай і ліслівай, як кацяня. Гаварыла яна мала, але ніводнага разу не сказала глупства, што Крысціяну спадабалася.

— Гэтая зусім не наўная інжэню быццам створана для ролі вераломнай здрадніцы.

— Ці не занадта ўжо яна вам падабаецца, Крысціян?

— О, не! А потым хіба яна не кахала Ларана? Ён не толькі яе каханак, ён яе стварыў. Яна — стварэнне яго рук. Калі б не было Ларана, чаго б яна была вартая?

— Вы думаеце, Крысціян, усведмленне таго, што яна яму шмат чым абавязана, падагрэе яе пашчотныя пачуцці? А вось мне, закаранелай жанчыне-нананавісціцы, здаецца, што яна хутчэй за ўсё затата супраць яго неўсведомленую прырасца... Зрэшты, якая нам да ўсяго гэтага справа? Роля ёй спадабалася, значыцца, усё ідзе як па маслу.

Усё і, сапраўды, ішло гладка на працягу тыдня. Але потым Ларан зноў пачаў хмурнець.

— Што з ім адбываецца? — спытаў Крысціян.

— Гэтым разам не ведаю, — адказала Клер, — але даведаюся...

Ларан і на самой справе не застаў доўга сабе камаць і прасіць паведаміў Клер пра свае трывогі.

— Ну дык вось: роля цудоўная, і Элен у захапленні... Але... Разумеюце, мы жывём пад адным дахам, і калі трэба ехаць у тэатр, выклікаем адно таксі... Які сэнс ехаць паасобку?... Але калі Элен з'явіцца на сцэне толькі ў другой дзеі, што яна муціць рабіць цэлую гадзіну ў сваёй грымёрнай? Або яна будзе сумаваць, а гэтага яна літаральна не выносіць, або стане прымаць паклоннікаў... А я ўжо сябе ведаю... гэта накладзе адбітак на маю ігру. Не кажучы ўжо пра маё сэрца. Безумоўна, Крысціяну Менэтрые няма ніякай справы да майго сэрца, але затое мая ігра...

— Карацей кажучы, — сказала Клер, — вы хочаце, каб Мірына з'явілася на сцэне ў першай дзеі?

— Мадам, ад вас нічога не схаваеш. Калі Клер перадала мужу гэтае новае патрабаванне, ён спачатку абурывіўся: "Ніводнаму пісьменніку не даводзілася працаваць у такіх умовах!" Але Клер выдатна ведала характар Крысціяна: спачатку патрэбна было супакоіць яго сумленне:

— Крысціян, усе драматургі працавалі менавіта ў такіх умовах... Вы выдатна ведаеце, што Шэкспіру прыходзілася лічыцца з выглядам сваіх акцёраў, а Расін пісаў для Шанмеле. Пра гэты факт сведчыць мадам дэ Севінье.

— Яна ненавідзела Расіна.

— Але яна яго добра ведала. Мірына з'явілася ў першай дзеі. Ці трэба казаць, што праблема таксі, звязана з дэздам артыстаў у тэатр, паўставала з усёй вастрыннёй і пасля спектакля, і што ў апошнім варыянце п'есы Мірыне прыходзілася браць удзел і ў трэцяй дзеі. Тут зноў не абыйшлося без умяшання Клер.

— На самой справе, Крысціян, чаму б гэтай Мірыне не стаць пасля паражэння дабрачыннай патрыёткай? Няхай яна пойдзе ў макі, стане каханкай Дэмасфена.

— Калі вас слухаць, Клер, я хутка дайду да галівудскіх сусальнасцей... Хопіць, больш я ні радка ў п'есе не даб'ялю.

— Я не бачу нічога пошлага і непраўдападобнага ў тым, што лёгкаважная жанчына любіць радзіму. У жыцці такія выпадкі трапляюцца на кожным кроку. Кастыльоне пананіла Напалеона III сваёй заўзятай марай аб'яднаць Італію... Толькі перараджэнне Мірыны трэба падаць вытанчана і нечакана... Вы ж у такіх сітуацыях не ведаеце сапернікаў... Ну, а наконт сувязі з Дэмасфенам, я, безумоўна, пажартавала...

— А чаму пажартавала? Вельмі многія дзеячы французскай рэвалюцыі...

Клер паспяшыла заспакоіць Ларана, і роля Мірыны, якая разраслася і аб'агацилася, стала адной з галоўных ролі ў п'есе.

Настаў дзень "генеральнай". Гэта быў трыумф. "Увесь Парыж, як і Ларан, быў у захапленні ад Мірыны". Гледачы, якія ў душы падзялялі палітычныя апаскі Менэтрые і падсвядома сумавалі па нацыянальнай драматургіі ў духу эскілаваў "Персай", наладзілі аваяцкі аўтару. Крытыкі хвалілі пісьменніка за тое, што ён з такім майстэрствам асучасніў антычны сюжэт, аніводнага разу не скаціўшыся ў пародыю. Нават Фабер, заўсёды вельмі прыдзірлівы да сваіх палчэнікаў, сказаў Клер за кулісамі некалькі цёплых слоў.

— Вы прыкалі саваю лапку да гэтай Мірыны, чароўнай смуглянка, — заўважыў ён з бурклівай лагоднасцю. — Няма спрэчкі — гэта сапраўдная кабетка, жанчына да мозгу касцей. Ваш праведны мужанёк без сумніваў дапамогі ніколі б не дадумаўся да такога вобраза... Прызнайцеся, Крысціян мала што разумее ў кабетках!..

— Вельмі рада, што вам падабаецца Мірына, — сказала Клер. — Але я тут ні пры чым.

На другі дзень Рабер Кам у сваёй рэцэнзіі апавядаў толькі пра Мірыну. "З гэтага часу, — сцвярджаў ён, — імя Мірыны стане такім самым намінальным, як імёны Агнесы або Селімены". Клер, якая праз пяць гадоў мужа з захапленнем чытала артыкул, не ўтрымалася і прамовіла:

— Падамуць толькі, не будзь гэтай гісторыі з таксі, Мірына ніколі б не ўбачыла свету.

Астатняе належыць гісторыі. Як вядома, "ПІЛІП" быў перакладзены на многія мовы і паклаў пачатак новаму французскаму тэатру. Але затое мала хто ведае, што ў мінулым годзе, калі Элен Месер, пакінуўшы Ларана, выйшла замуж за галівудскага рэжысёра, вялікі артыст звярнуўся да ўдавы Крысціяна Менэтрые, Клер, спадкаемкі аўтарскіх правоў нябожчыка-драматурга, з просьбай выкрасліць з п'есы ролю Мірыны.

— Мы ж з вамі ведаем, — сказаў ён, — што гэтая роля з'явілася ў п'есе выпадкова, у першым варыянце яе не было; чаму б нам не вярнуць стары варыянт?... Гэта надало б вобразу Дэмасфена суровага аскетызму, які мне больш да душы... Дарэчы, у такім разе не прыйдзецца шукаць новую актрысу на ролю Мірыны... Пазбавіўшыся ад прэм'ершы, мы сэкнамімі Рабіна.

Аднак Клер мягка, але рашуча, адхіліла яго просьбу.

— Завяраю вас, Ларан, што вы злёгкасцю створыце новую Мірыну. Вам гэта добра ўдаецца... А я не хачу ніякіх пераробак у п'есе майго мужа. Не варт раз'ядноўваць тое, што з'яднаў Крысціян...

І Мірына, дзіця неабходнасці і напхненна, працягвала сваё трыумфальнае ішчце па сцэнах свету.

Пераклад з французскай мовы Петруся КАПЧЫКА (Украіна, Ізяслаў).

Прыпынак: Лысая Гара

НА ВЯРШЫНІ І "НА ПЕРШЫМ ПАВЕРСЕ АД НЕБА"

Раздзяліць радасць з Аксанай Спрынчан з нагоды выхаду яе першай кнігі "Вершы ад А." мы прыехалі на легендарную Лысую Гару. Травенская раніца была пахмурная, накрапаў дожджык. Кантрольны экземпляр кнігі Аксана падпісала Лысай Гары і аддала на прачытанне вогнішчу. Тут у лесу выйшаў Сяргей Вераціла і, не зразумеўшы рытуальнасці кнігаспальвання, выхатіў зборнічак з полымя і пачаў зачытваць асобныя вершы, што не паспелі згарэць. Мы растлу-

мачылі пісьменніку сітуацыю, і кніга зноў трапіла ў саснова-бярозавы рай. І — чуд! — пасля яе спальвання зазаяла сонца на небе і засталася з намі на ўвесь дзень. Зялёныя крона вышчэзных дрэў, асветленыя сонечнымі промнямі, стваралі рамантычна-прыўзняты вясновы настрой. Вадзім Клімовіч, студэнт Нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, спяваў пад гітару песні на словы А.Спрынчан, пасля выканаў песню на словы Янкі Купалы "А хто там ідзе?" пад акампанемент домры. Пазтка ўсім падпісала кніжкі радкамі сваіх вершаў з указаннем старонак, пакартаваўшы, што кожнаму дэвядзеца прачытаць хаця б адзін верш.

Імпрэза працягвалася на лецішчы. Пазты сабраліся на другім паверсе ("на першым паверсе ад неба", як напісала ў адным з вершаў А.) і пасля гэтага дня чыталі свае вершы. Нечакана цудоўнымі творамі ўзрадаваў усіх Яўген Рамяніца, які быў узнагароджаны дружнымі авацыямі. Я прачытала вершы, складзены з радкоў вершаў А.Спрынчан. З сінтэзу вядомых радкоў атрымаўся новы цікавы твор. Ігар Клепкаў раскрыв сваю тямніцу перапіскі акравершамі з А., з якой разам працуе ў "Беларускай Энцыклапедыі". Адно кнігу Аксаны ўсе прысутныя спісалі сваімі арыгінальнымі прысвячэннямі.

На двары лецішча квітнелі вішні, цюльпаны, нарцысы і незабудкі. Паколькі ў гэты дзень з намі была гасця з радыё Маргарыта Прохар, Аксана арганізавала акцыю — пасадку маргарытак пад грушай вакол трох камянёў. Гэтыя камяні гаспадыня лецішча калісьці выкапала на полі, яны ляжалі побач — нібыта бацька, маці і дзіцятка. Таму кожны з гасцей, хто хацеў мець сямейнае шчасце і паразуменне з чытачамі, павінен быў дакрануцца да камянёў і пасеяць каля іх кветкі. З'яўджалі ўсе з імпрэзы з прасветленымі тварамі, поўныя творчых задум і незабытых уражанняў.

Тацяна БАРЫСЮК. НА ЗДЫМКУ: С. ВЕРАЦІЛА вяртае "Вершы ад А." вогнішчу. Фота Вадзіма КЛІМОВІЧА.

Прыпынак: Дзявочая Гара

Вясёлка за кратамі

Прэзентаваць новую кнігу Віктара Шніпа "Беларускае мора" суполка маладых творцаў "Літаратурнае прадмесце" выршыла на Дзявочай Гары, што знаходзіцца недалёка ад вёскі, у якой нарадзіўся паэт. На станцыі Дуброва мы выйшлі з электрычкі і на мастку ўбачылі яшчара, які грэліся на беларускім сонцы паміж жоўтых кветчак. Паназіраўшы за імі, самі сабой позіркі ўсіх скіраваліся ў сонечнае неба, а ў гэты час Тацяна Пратасевіч знайшла першы падасінавік. Яшчэ шмат сустрэч было па дарозе: і чорны кот з шэрым ценем, які не захацеў перабегчы нам дарогу, і гняды конь, які велічна глядзеў на бязмежную беларускую прастору, і смаўжы, настолькі вялікія, што здаваліся персанажамі беларускіх казак...

На Дзявочай Гары пахаваны жрыцы, і, зразумела, мужчыны асабліва хваліліся, рыхтуючы на дарозе букеты з лубіну. Роўна ў 13 гадзін 13 хвілін мы спыніліся на аўтобусным прыпынку Дуброва і прачыталі 13 вершаў (было 13 ліпеня). Далей на вуліцы Касцельнай мы ўбачылі разбураны касцёл, унутры якога ўжо выраслі вялізныя дрэвы. На душы было адначасова цяжка і светла: жыццё не здавалася — зьялялася, але мінулае з яго прыгажосцю гіннула. Дарэчы, на наступным пасяджэнні Мікола Кандратаў прачытаў безгаловы санет "Разбураны касцёл у Дубровах":

Аскенкі часу — на прыпынках
лесвіц.

Тут доўга не бывае ні душы.
Адно на сонцы зраўняць смаўжы,
нібы ў зачараваным каралеўстве.

Быў Боскі храм, цяпер — смаўжовы
дом.

Па ракавіне велічнай, пустой
Блукае вока з болям і дакорам —

Як мора, ў ёй шуміць птушыны
спеў...
Зімою — снег, з вясны — лістота
дрэў

Крыху прыкрыюць чалавечы сорам.

А перад узыходжаннем на гару жанчыны папрасілі, каб кожны мужчына прынес на вяршыню як мага болей камянёў, каб скласці з іх вогнішча. Вось тут і правяўся сапраўды рыцар Мікола Кандратаў, які ўзваліў на свае плечы вялізны камень, а не спрабаваў пакласці ў кішэнні маленькія камянычкі.

Пакуль рыхтавалася беларускае вогнішча, Віктар Шніп падпісаў сваю кнігу сваёй гары. Але не падумайце, што кнігу сабраліся спальваць. Не, яе вырашылі пахаваць побач са жрыцамі, каб яны вынеслі свой прысуд вершам. На рытуальнае пахаванне былі дапушчаны толькі жанчыны. Палкамі яны выкапалі магілу, паклалі ў яе кнігу і ахвярапрынашэнні, памаліліся за яе нябеснае жыццё і ўсклалі на свежую зямлю букет беларускай яшчыны.

Пасля гэтага я пасадзіла на палку смаўжа і прынесла Віктару Шніпу для рытуальнага пацалунку — пацалаваны на Дзявочай Гары смаўж павінен прынесці натхненне на новую кнігу. Наталля Кучмель выканала беларускую народную песню. А пасля сядзелі ля вогнішча, чыталі вершы,

размаўлялі пра ўзвышшы і горы беларускай літаратуры, смажылі мяса, а мужчыны радаваліся, што не іх, паколькі раней на Дзявочую Гару мужчынам не гэта было падымацца. Калі вогнішча амаль дагарэла, Людміла Рублеўская кожнаму ўручыла дыплом аб заканчэнні яшчэ аднаго літаратурнага года. Краязнавец Міхась Казлоўскі на развітанне запрасіў "Літаратурнае прадмесце" ў Маладзечна.

Пачаў крапаць дождж, пазты сталі спускацца з гары і заблудзілі. Відаць, яна не хацела нас адпусціць. Мы апынуліся перад сеткай, падобнай на краты, і не ведалі, што рабіць. Раптам за ёй на ўсё беларускае неба разгарнулася беларуская вясёлка. "Вясёлка за кратамі!" — выгукнула я, а нехта прашаптаў: "Давайце махнём да яе!" Трэба было бачыць, як праз імгненне пазты ўжо былі побач з вясёлкай, а краты засталіся за спінай. Пасля прарыву да вясёлкі беларуская дарога здавалася яшчэ прыгажэйшай, а Віктар Шніп ішоў і рваў у моры беларускага жыта васількі для сваёй Беларускай жанчыны.

Аксана СПРЫНЧАН.
НА ЗДЫМКУ: В. ШНІП цалуе смаўжа.
Фота Ігара КЛЕПКАВА.

Калі спытаць у любога творцы, што яго натхняе, то адным з найбольш распаўсюджаных адказаў стане — вандруйкі. У дарозе чалавек заўсёды адчувае сябе свабодна, нібыта птушка ў палёце. Думкі разнявольваюцца, адкрываюцца на ўспрыманне новага, невядомага. Пра гэта ведаюць маладыя пісьменнікі з суполкі "Літаратурнае прадмесце" і штогод у маі пачынаюць падарожны сезон. За чатыры гады існавання літаратурнага клуба творцы наведвалі нягледзячы на мясцін Беларусі. І не проста наведвалі, а прыязджалі з прэзентацыямі сваіх кніг, якія альбо спальвалі, альбо закопвалі, альбо тапілі. Месцамі прэзентацыі былі: Лысая Гара, Дзявочая Гара, Плябань, Нарач. Яшчэ больш гарадоў і мястэчак, азёраў і рэчак для падарожжаў-прэзентацыі ў планах. І сённяшні "Пазтычны чацвер" прысвечаны вандруйкам маладых літаратараў.

Прыпынак: Нарач

Паэзія пад зорным небам

Лета саступала трон восні, якая павольна прымала кіруючую пасадку. Зялёнажоўтыя колеры беларускіх лясоў і палёў, садоў і парку радавалі вока, а мінскае сонца на пару з нарчанскім ветрам абдымалі неспакотным цяплом...

Менавіта ў такі пазтычны час суполка маладых творцаў "Літаратурнае прадмесце" выбралася ў падарожжа на поўдзень Міншчыны ў край дзівосных азёраў. Нагода была самая прыемная: на Нарачы мелі адбыцца прэзентацыі дзвюх кніг — Рагнеда Малахоўскага "Беражніца" і Аляксандра Быкава "Кветка папараць".

Дарога з Мінска да Мядзела праляцела імгненна. Маладыя пазты нават не паспелі заўважыць, як апынуліся ва ўтульнай зале музея народнай славы. Там чакала сустрэча з паэзіяй, якая была ва ўсім: у добрых словах, што гучалі ў адрас гаспадароў урачыстасці, у сціпых падарунках, якія былі, вядома ж, ад чыстага сэрца, у ясных позірках глядачоў, напоўненых вялікай любоўю да роднага краю.

— Я доўга не думаю, калі выбіраў, дзе выдаваць сваю першую кнігу, — прызнаўся малады паэт Рагнеда Малахоўскі. — Брэнд "Мастацкая літаратура" дае стымул для далейшай творчасці, прымушае расці, развівацца і ўдасканальваць сваё пісьменніцкае майстэрства, каб новыя творы і новыя кнігі прыносілі такое ж задавальненне, як першая "Беражніца".

Пазтычная вечарына з музея народнай славы павольна перамясцілася ў больш камернае і маляўнічае месца — на беразе Нарачы.

Прыпынак: Плябань

Дзень сонца

Пасля дзесяцігадовага перапынку выйшаў "Дзень паэзіі-2005". Па дзень, значная не толькі для ўсёй беларускай літаратуры, але і для "Літаратурнага прадмесця", паколькі многія яго сябры ўпершыню змаглі надрукавацца на старонках знакамітага штогодніка. Падарожжа-прэзентацыю вырашана было ладзіць у вёсцы Плябань Маладзечанскага раёна. Дзень прэзентацыі можна было назваць "Дзень сонца", паколькі здавалася, што гэтай дню ахвяравалі частку сябе ўсе сонечныя дні, якія радавалі Беларусь на працягу года.

Знаёмства з вёскай мы хацелі пачаць з літаратурна-краязнаўчага музея, але, на жаль, ён быў на рамонце, і мы толькі пасядзелі на яго прыступках перад дарогай да магілы паўстанцаў Тадэвуша Касцюшкі і Кастуся Каліноўскага. Усклаўшы букеты палявых кветак, мы ўшанавалі памяць беларускіх герояў хвілінай маўчання.

Чытанне вершаў з новай кнігі ад-

былося ў закінутым храме, які знаходзіцца на рэстаўрацыі.

"Гэта было адным з самых яркіх уражанняў маладых творцаў, — упэўнена Людміла Рублеўская. — Храм захоўвае памяць пра часы паўстання 1863 года. Кажуць, што святар быў пасланы ў Сібір за тое, што хаваў зброю для паўстанцаў. Храм перажыў усё тая перытэты, што і наша нацыянальная культура. Ён быў касцёлам, царквой, а ў канцы XX стагоддзя на ім трэніраваліся нашы сучаснікі — альпіністы. А мы туды прыйшлі і чыталі вершы пра любоў да Радзімы, роднай зямлі, мовы".

І, канешне ж, было вогнішча каля рэчкі Уша і адчуванне, што яна не так імкліва цячэ, калі пазты чытаюць вершы. А магчыма, і сама іх чытае, калі пазты слухаюць не толькі сябе...

Аксана СПРЫНЧАН.
НА ЗДЫМКУ: Ігар КЛЕПКАЎ чытае вершы ў храме.
Фота Аксаны ЛУНІНЕЦ.

Корт

сусветнага ўзроўню ў вёсцы Лелікава пабудоваў расійскі беларус Іван Панасюк

У вёсцы Лелікава Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці 26 жніўня было падвоенае свята: 460-годдзе з дня заснавання і адкрыццё сучаснага тэніснага корта. Гэтыя дзве падзеі выліліся ў адно вялікае свята, якое сяляне назвалі "Старонка ты мая родная".

Адкрыццё корта не толькі для вёскі, але і для Кобрынскага раёна ў цэлым падзея неардынарная, бо ў райцэнтры спартыўнай будоўлі такога ўзроўню няма, а ў Лелікаве корт пабудаваны ў адпаведнасці з сусветнымі стандартамі.

Новай спартыўнай будоўляй ужо зацікавілася Беларуская асацыяцыя тэніса. Як паведаміў БелТА выканаўчы дырэктар гэтай арганізацыі Анатоль Якаўлеў, лелікаўскі корт сапраўды вельмі высокага класу, таму прынята рашэнне аб стварэнні Кобрынскага раённай федэрацыі тэніса. "База тут ужо ёсць, што дае магчымасць папулярызаваць новыя таленты, праводзіць тэнісныя тур-

ніры", — адзначыў субсяседнік. Ён паведаміў, што, акрамя Кобрынскага, на Брэсцчыне будуць функцыянаваць яшчэ дзве раённыя федэрацыі тэніса, а таксама адна гарадская — Брэсцкая.

У Лелікаве тэнісны корт з'явіўся дзякуючы ініцыятыве расійскага бізнесмена, уладальніка гэтых мясцін Івана Панасюка (на цэнтральным здымку справа), які на асабісты сродкі пабудоваў у вёсцы не толькі корт, але і забудоваў побач сядзібу, у якой могуць спыняцца спартсмены і аматары тэніса для адпачынку ў вёсцы і за

няткаў любімым відам спорту.

Якасць новага корта ацэньвалі зоркі беларускага тэніса — Уладзімір Валчкоў і Вольга Барабаншчыкава, якія правялі таварыскі турнір. Спартыўныя спаборніцтвы прайшлі таксама паміж брэсцкімі і мінскімі тэнісістамі.

Прадоўжылася свята вёскі народным гулянням і канцэртам беларускіх і расійскіх выканаўцаў, удзел у якім прынялі ансамбль танца "Церніца", Паліна Смолана, Віталь Аксёнаў, Валдзім Казачэнка, ансамбль "Лейся, песня".

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

Уладзімір ВАЛЧКОУ.

Вольга БАРАБАНШЧЫКАВА.

Пять лет без поражения

Сборная Беларуси по скоростной радиотелеграфии не проиграла ни одного крупного соревнования, начиная с 2002 года.

Сейчас команда готовится к чемпионату Европы, который будет проходить в сентябре в Болгарии. От Могилевщины в чемпионате примут участие шесть спортсменов, двум из которых принадлежат шесть действующих мировых рекордов.

НА СНИМКЕ: мастер спорта, двукратная чемпионка мира среди девушек Марина РОМАНЕНКО. Фото Олега ФОЙНИЦКОГО, БелТА.

Екатерина — царица академической гребли

Белоруска Екатерина Карстен стала победительницей чемпионата мира по академической гребле, который проходил на канале английского Итона.

Выступая в лодке-одиночке, двукратная олимпийская чемпионка с большим преимуществом опередила всех своих соперниц. Перед финишем белоруска могла позволить себе даже сбросить скорость, но она всегда до предела отдаёт свои силы. И благодарностью ей за это стали горячие аплодисменты обычно сдержан-

ных английских болельщиков и торжественное звучание Государственного гимна Беларуси. Время победительницы — 7 минут 11,02 секунды. У ближайшей преследовательницы чешки Мирки Кнапковой, завоевавшей "серебро", — 7 минут 15,02 секунды.

Президент Беларуси Александр Лукашенко поздравил Екатерину Карстен с победой на чемпионате мира по академической гребле. Об этом корреспонденту БелТА сообщил руководитель пресс-службы Президента Павел Легкий.

Вячеслав ДУТОВ.

Сярод лідэраў чэмпіянату свету па стоклетачных шашках сярод юніёраў два беларусы

У Нідэрландах завяршыўся чэмпіят свету сярод юніёраў па стоклетачных шашках. Андрэй Толчыкаў, пра якога "ГР" ўзгадваў у №33-35, набраў 12 ачкоў, што дало яму магчымасць заняць трэцюю пазіцыю.

Гомельскі шашыст уступіў ад-

но ачко Ігару Міхальчанку з Мінска, уладальніку другога месца, і два ачкі пераможцу чэмпіянату Піму Меурсу з Нідэрландаў. Для шаснаццацігадовага Андрэя Толчыкава гэта значны поспех, які сведчыць аб яго вялікім спартыўным патэнцыяле. Нагадаем, што не так даўно гомельскі шашыст стаў пераможцам чэмпіянату свету і чэмпіянату Еўропы сярод кадэтаў.

Ірына ЗАЯЦ.

У капіцы — пяць узнагарод чэмпіянату свету па веславанні на байдарках і каноэ

Беларускія спартсмены паспяхова выступілі на 35-м чэмпіянаце свету па веславанні на байдарках і каноэ, які завяршыўся ў Венгрыі.

На вясялярным канале Сегеда беларусы сталі ўладальнікамі пяці ўзнагарод, паведамілі карэспандэнту БелТА ў Міністэрстве спорту і турызму. Найбольшага поспеху дабіўся наш квартэт кана-

істаў у складзе вопытных Дзмітрыя Рабчанкі, Канстанціна Шчарбака, Дзмітрыя Вайцішкіна і Аляксандра Валчэцкага. Яны сталі чэмпіёнамі планеты на дыстанцыі 500 метраў, а на 200-метроўцы былі другімі, уступіўшы пераможцам — чэхам — усяго 0,80 секунды.

Акрамя таго, у актыве беларускіх весляроў яшчэ чатыры "бронзы". На кіламетровай дыстанцыі вызначыліся мужскія байдарка-чацвёрка (Раман Петрушэнка, Аляксей Абалмасаў, Дзям'ян Турчын і Валдзім Махнёў) і каноэ-чацвёрка (Аляксандр Жукоўскі, Аляксандр Багдановіч, Аляксандр Курляндчык і Андрэй Багдановіч), а таксама жаночая байдарка-двойка (Ганна Пучкова і Наталія Бандарэнка).

У агульнакамандным заліку наша зборная заняла пятае месца, а лепш за ўсіх выступілі гаспадары спаборніцтваў — венгры.

Ігар ХАДАСЕВІЧ, БелТА.

Навіны спорту
www.Belarus21.by/main

Аляксандр Ціхановіч і Ядвіга Паплаўская — мінчане года

Мінчанамі года названы вядомыя беларускія выканаўцы Аляксандр Ціхановіч і Ядвіга Паплаўская.

Урачыстая цырымонія ўручэння дыпламаў і грашовых прэмій адбылася на свяце горада 9 верасня ў Мінскай гарадской ратушы. Званне "Мінчанін года" прысвойваецца ў сталіцы з 2002 года.

Музей гумару з'явіцца ў Аўцюках

У беларускай вёсцы Аўцюкі плануецца заснаваць Музей гумару.

У гэтым годзе ўжо закладзены першы камень для музея на ўчастку дарогі Гомель — Мазыр. Раз у два гады, пачынаючы з 1995 года, у Аўцюках праходзіць Усебеларускі фестываль народнага гумару, у якім прымаюць удзел калектывы народных тэатраў і гумарысты з усіх рэгіёнаў Беларусі. Фестываль атрымаў свой працяг у рэальных і маладзёжных святах гумару: напрыклад, у Мінскім сярэд навучэцкаму каледжаў і тэхнікумаў праходзіць фестываль "Аўцючаняты". Паводле слоў пісьменніка Уладзіміра Ліпскага, ёсць задума стварыць грамадскае аб'яднанне "Аўцюкоўскі гумар", а таксама адкрыць "Аўцюкоўскую карчму", дзе маглі б збірацца весялуны.

Сола для Венгрыі

15-гадовы Ігар Дзедзюсенка з Маладзечна заваяваў Гран-пры прэстыжнага міжнароднага конкурсу гітарыстаў "Сеед-2006" у Венгрыі.

Фота БелТА

У якасці прыза юны музыкант атрымаў гітару работы вядомага італьянскага майстра Джаакіна Джусані. Акрамя таго, пераможцу прадстаўлена магчымасць запісаць сольны канцэрт на Нацыянальным радыё Венгрыі і выступіць у прамым эфіры.

Прорва нябесная

Гэтакім дажджлівым жнівень у Беларусі аказаліся ўпершыню за апошнія 100 гадоў.

Ападкаі склалі прыкладна 175 працэнтаў месячнай нормы. Зрэшты, калі верыць прагнозу беларускіх сіноптыкаў, дажджлівы рэкорд можа быць перавышаны. Праліўныя дажджы паслужылі прычынай рознага роду надзвычайных сітуацый. Так, з-за дажджу ў Мінску разбіліся болей за сто аўтамабіляў. Па дадзеных ГАІ, лівень павялічыў аварыйнасць на 30 працэнтаў.

У Віцебску ледзь не абрушылася некалькі жылых дамоў. Праўда, супрацоўнікам Міністэрства па надзвычайных сітуацыях і аварыйна-рамонтных служб удалося прадухліць небяспеку.

Падрыхтавала Ірына ЗАЯЦ.

Аўтограф

Прыйшоў чалавек да Мудраца і сказаў яму: "О, Мудрэц, навучы мяне адрозніваць праўду ад хлусні, прыгожае ад брыдкага. Навучы мяне радасці жыцця". Падумаў Мудрэц і навучыў чалавека танцаваць.

Каб зразумець сакрэты усходніх танцаў трэба быць філосафам?

— Вірынея, скажы, калі менавіта ўсходнія танцы, а не балеты, напрыклад?

— З дзяцінства я займалася класічнымі танцамі. У 12 гадоў па тэлебачанні ўпершыню ўбачыла ўсходні танец. Яшчэ тады вырашыла, што абавязкова буду яго танцаваць. Так і адбылося.

— Адкуль увогуле такая любоў да танцаў?

— Мая мама займалася ў маладосці мастацкай гімнастыкай. Напэўна, і з гэтым ёсць нейкая сувязь. Дарэчы, мая стрыечная сястра таксама займаецца танцамі, толькі сучаснымі эстраднымі. Яна выступае ў творчым калектыве.

— А ў якіх школах танца ты вучылася гэтаму мастацтву?

— Спачатку ў "Каліпса", потым у "Фарангіз". Цяпер я і сама выкладаю ў "Каліпса", а яшчэ ў школе "Блэк". З задавальненнем займаюся з тымі, хто жадае танцаваць.

— Колькі часу ты займалася перад тым, як выступіць у першым конкурсе?

— Шэсць месяцаў. Гэта быў конкурс "Усходнія прысмакі — 2002", які адбыўся ў канцэртнай зале "Мінск". Я заняла трэцяе месца. Мая першая перамога, безумоўна, запомніцца на ўсё жыццё, бо гэта — першыя хвалюванні, першае выступленне перад строгім і шануюным журы.

— Яркі касцюм — неад'емны элемент у выкананні танца жывата. Наколькі я ведаю, табе касцюмы шчы твая маці...

— Так, мама прыдумвае для мяне цікавыя мадэлі. Вельмі важна, каб сцэнічны касцюм гарманіраваў з музыкай і танцам. Калі нешта не атрымліваецца, мы звяртаемся да Але-ны Смірновай — мастака па касцюмах. Яна прафесіянал і дае кваліфікаваныя парады.

— Як правіла, у кожнай танцоўшчыцы ёсць другое імя — арабскае. Табе пашанцавала: Вірынея — тваё сапраўднае імя. Хто выбраў яго?

— Яшчэ да майго нараджэння мама паглядзела кінафільм "Вірынея". Вобраз галоўнай гераіні, Вірынеі, вельмі яе ўразаў. Таму і вырашыла так мяне назваць.

— Раскажы, калі ласка, як праходзіў чэмпіянат Еўропы па белідансу, на якім ты заняла першае месца?

— Спачатку я прымала ўдзел у чэмпіянаце Беларусі. Пасля даведалася, што буду прадстаўляць нашу краіну на конкурсе еўрапейскага ўзроўню. Акрамя мяне, там выступалі і іншыя беларускія танцоўшчыцы. Прызнаюся шчыра, у думках было адно: "Не важна, хто з нас зойме першае месца. Каб толькі Беларусь перамагла!". Калі журы пачало падводзіць вынікі, я падлічвала балы. Думала, што займу другое ці трэцяе месца. А потым мяне назвалі лепшай, і пачаліся віншаванні.

— Вірынея, хто твае куміры ў свеце танца?

— Нур (Турцыя), Н. Стрэльчанка, О. Мафшэр (Ізраіль), Дыяна (Егіпет), А. Грынчык, М. Шашкова. Гэта танцоўшчыцы з розных краін свету. У кожнай з іх свая тэхніка, і, безумоўна, прыродны талент.

— Якая музыка гучыць у тваім доме?

— Канешне, арабская, турэцкая. Яшчэ я люблю фламаенка і ўвогуле ўсю каларытную музыку.

— Як ты праводзіш свой вольны час?

атрымліваецца, мы звартаемся да Але-ны Смірновай — мастака па касцюмах. Яна прафесіянал і дае кваліфікаваныя парады.

— Як правіла, у кожнай танцоўшчыцы ёсць другое імя — арабскае. Табе пашанцавала: Вірынея — тваё сапраўднае імя. Хто выбраў яго?

— Яшчэ да майго нараджэння мама паглядзела кінафільм "Вірынея". Вобраз галоўнай гераіні, Вірынеі, вельмі яе ўразаў. Таму і вырашыла так мяне назваць.

— Раскажы, калі ласка, як праходзіў чэмпіянат Еўропы па белідансу, на якім ты заняла першае месца?

— Спачатку я прымала ўдзел у чэмпіянаце Беларусі. Пасля даведалася, што буду прадстаўляць нашу краіну на конкурсе еўрапейскага ўзроўню. Акрамя мяне, там выступалі і іншыя беларускія танцоўшчыцы. Прызнаюся шчыра, у думках было адно: "Не важна, хто з нас зойме першае месца. Каб толькі Беларусь перамагла!". Калі журы пачало падводзіць вынікі, я падлічвала балы. Думала, што займу другое ці трэцяе месца. А потым мяне назвалі лепшай, і пачаліся віншаванні.

— Вірынея, хто твае куміры ў свеце танца?

— Нур (Турцыя), Н. Стрэльчанка, О. Мафшэр (Ізраіль), Дыяна (Егіпет), А. Грынчык, М. Шашкова. Гэта танцоўшчыцы з розных краін свету. У кожнай з іх свая тэхніка, і, безумоўна, прыродны талент.

— Якая музыка гучыць у тваім доме?

— Канешне, арабская, турэцкая. Яшчэ я люблю фламаенка і ўвогуле ўсю каларытную музыку.

— Як ты праводзіш свой вольны час?

— Я з задавальненнем хаджу ў тэатр і оперу. Калі яшчэ вучылася ў школе, то не прапускала ніводнай прэм'еры, якая адбылася ў нашым горадзе.

— А на дыскатках бываеш?

— Мне больш даспадобы тэматычныя вечарыні. Напрыклад, у забаўляльным комплексе "Журавінка" часта адбываюцца ўсходнія вечарыні. Туды я прыходжу не толькі адпачыць, але і выступіць для гледачоў.

— Што яшчэ, акрамя танца, займае значнае месца ў тваім жыцці?

— Мая вучоба. Я з'яўляюся аспіранткай кафедры філасофіі, метадалогіі і навукі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

— На твой погляд, чаму беларускі выконваюць танец жывата нават лепш за арабаў?

— Мяркую, што тут мы павінны быць удзячнымі нашай школе танца. Напрыклад, у Турцыі няма школы класічных танцаў, а ў нас ёсць.

Гісторыя ўсходняга танца пачалася яшчэ 11 тысяч гадоў назад. Адны сцвярджаюць, што пайшоў ён ад фараонаў, іншыя, што трапіў у Егіпет з Індыі. Пасля ўжо ім зацікавіліся і іншыя цывілізацыі. Беліданс адносна нядаўна з'явіўся ў нашай краіне, але беларускі папыхова асвойваюць яго, ствараюцца новыя школы, танцоўшчыцы прымаюць удзел у міжнародных конкурсах. З гонарам можна адзначыць, што ў Беларусі склаўся пэўна танцавальная эліта.

— Вядома, беліданс — гэта цэлая філасофія. А ты як філосаф і прафесійная танцоўшчыца можаш каротка сфармуляваць яе?

— Для мяне гэта — гармонія асобы і жаноцкасці.

— Жадаем новых поспехаў!

Гутарыла Іна ФЯДОТКАВА. Фота з архіва Вірынеі ПАЎЛЮКЕВІЧ.

Анонс

"Беларусь-ТБ"

LMI-1, 75° у. д.

"БЕЛАРУСЬ НА КРЫЖЫ СТАГОДДЗЯЎ"

19 верасня ў 11.05

Дакументальны фільм расказа пра асноўныя вехі гісторыі Беларусі: дахрысціянскі перыяд, Полацкае і Тураўскае княства — час, калі пачалі з'яўляцца першыя транзітныя шляхі праз Беларусь, станаўленне раняга хрысціянства, Вялікае княства Літоўскае. У фільме апавядаецца пра гістарычныя асобы — Ефрасінню Полацкую і Кірылу Тураўскага.

"НЕПРЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ З МАКСІМАМ КАРОТКІНЫМ"

"Здзівіць сябе"

21 верасня ў 15.20

Выпуск праграмы прысвечаны беларусам, якія трапілі ў Кнігу рэкордаў Гінеса. Хто яны і пры якіх абставінах сталі вядомыя ўсёму свету, пра гэта тэлегледачы даведаюцца з "Непрыдуманых гісторыі з Максімам Кароткіным".

"ЗАЛАТЫ ШЛЯГЕР-2005"

"Далёкія і блізкія васьмідзiesiąтыя"

22 верасня ў 17.25

Канцэрт з удзелам вакальна-інструментальных ансамбляў "Добрыя малайцы", "Спяваючыя сэрцы", "Сіняя птушка", "Кветкі", Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры".

"ЗАПАВЕДНАЙ СЦЕЖКАЙ"

22 верасня ў 13.20

Заказнік Ельня — буйнейшы ў Беларусі комплекс верхавых і пераходных балот. Тут жывуць рэдкія віды птушак і жывёл: чорнавалівая гагара, змеяд, серабрыстая чайка. Пра гэту ўнікальную тэрыторыю пойдзе гаворка ў чарговым выпуску праграмы "Запаведнай сцежкай". Час выхаду прадачу — мінскі. www.tvr.by.

Беларускія футбалісты ў форме "Puma"

Асацыяцыя "Беларуская федэрацыя футбола" і адзін з сусветных вытворцаў спартыўнай экіпіроўкі кампанія "Puma" падпісалі дагавор аб тэхнічным спансарстве.

Згодна з дагаворам, зборная Беларусі па футболе будзе выступаць у адборачным турніры чэмпіянату Еўропы-2008 у форме гэтай намецкай фірмы. Упершыню ігракі выйшлі на поле ў форме кампаніі "Puma" 2 верасня, калі ў Мінску адбыўся матч. Дарэчы, першы адборачны матч "Беларусь — Албанія" закончыўся ў нічыю — 2:2.

Стоп-кадр

Грыбны сезон

Фота БелТА

"Голас Радзімы" Галоўны рэдактар Наталія САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь; Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі краінамі «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44. Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (тэл./факс), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56 (бухгалтэрыя), 288 - 17 - 82. Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82.

ЧЫТАЙЦЕ "Голас Радзімы" ў ІНТЭРНЕЦЕ: http://www.belarus21.by

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 8 друк. аркуш. Тыраж 1302 экз. Заказ 6477. Падпісана да друку 12.09.2006 г. у 12.00. Газета набрана і зьявілася на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы. Адрэкаваны ААТ "Чырвоная зорка" (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3). Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць. © "Голас Радзімы", 2006.